

ÖĞRETMEN VE VELİ GÖZÜNDEN OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN
PANDEMİ DÖNEMİNDE YAŞADIĞI İLETİŞİM SORUNLARINI ANLAMAYA
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

Reyhan KILIÇ ŞİMŞEK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Yüksek Lisans Tezi

Yeditepe Üniversitesi

2023

ÖĞRETMEN VE VELİ GÖZÜNDEN OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN
PANDEMİ DÖNEMİNDE YAŞADIĞI İLETİŞİM SORUNLARINI ANLAMAYA
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

Reyhan KILIÇ ŞİMŞEK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Suat ANAR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Yüksek Lisans Tezi

Yeditepe Üniversitesi

2023

ÖĞRETMEN VE VELİ GÖZÜNDEN OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN
PANDEMİ DÖNEMİNDE YAŞADIĞI İLETİŞİM SORUNLARINI ANLAMAYA
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

Onaylayanlar:

Prof. Dr. Suat ANAR

(Tez Danışmanı)

(Yeditepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Dilara DEMİRBULAK

(Yeditepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Engin KARADAĞ

(Akdeniz Üniversitesi)

Onay Tarihi: 23/03/2023

İNTİHAL SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm

Reyhan KILIÇ ŞİMŞEK

İmza:

TEŞEKKÜR SAYFASI

Bir okul yönetiminin ve annelik sorumluluğunun aynı sürece denk geldiği, belki de hayatımın en zor döneminde oluşan bu tez çalışmasında;

Kıymetli danışmanım Prof. Dr. Suat ANAR başta olmak üzere, bilgi ve birikimlerinden istifade ettiğim değerli hocalarım Prof. Dr. Engin KARADAĞ'a ve Doç.Dr. Dilara DEMİRBULAK'a,

Beni “ben” yapan her şeyde emeği olan, hayatımın her döneminde, attığım her adımda olduğu gibi özellikle bu süreçte de en büyük destekçim olan, varlığına minnettar olduğum canım anneme,

Duasını ve sevgisini her daim yanımda hissettiğim canım babama ve kardeşlerime,

Motivasyonumu yüksek tutmaya çalışan değerli dostlarıma,

Bu süreçte her zaman yanımda olan, çalışmam esnasında hiçbir yardımını esirgemeyen, bana inandığını ve güvendiğini her zaman hissettiren yol arkadaşım, sevgili eşim Metin ŞİMŞEK'e,

Yüksek lisans eğitimime başladığımda henüz 10 aylık olan 1. mucizem Emir Öztürk'üme ve bu tezle birlikte hayatıma giren 2. mucizem Emin Taha'ma - hayatımdaki en büyük mutluluğuma ve hediyelerime, bana yaşama azmi veren canım yavrularıma- ve bana bu mutluluğu bahşeden Yüce Yaradan'a sonsuz teşekkür ederim.

REYHAN KILIÇ ŞİMŞEK

ÖZET

Tüm dünyayı etkisi altına alıp hayatımızı her açıdan etkileyen Covid-19 salgını, eğitime de birçok açıdan etki etmiştir. Yüz yüze yapılan eğitim kadar etkili olamayan uzaktan eğitim, çocukların temel kazanımlarını tam anlamıyla kazanamadığı bir dönem olmuştur. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim alan çocukların pandemi döneminde uzaktan eğitime geçmesiyle birlikte öğretim sürecinde yaşadıkları sorunları irdelemektir. Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen, öğretmenler için 7, veliler için 8 maddeden oluşan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Öğrencilerin yaşlarının küçük olması sebebiyle anket öğrencilerin öğretmenleri ve velilerine uygulanmıştır. Elde edilen veriler anket yoluyla analiz edilmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde veli ve öğretmen görüşleri arasında farklılıklar bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitimdeki teknolojik aksaklıklar, derslerin yüz yüze eğitim kadar verimli geçmemesi, çocukların sosyal ortamdan uzak olması, bu süreçteki beslenme ve uyku düzensizlikleri, tekrar yüz yüze eğitime geçildiğinde uyum güçlüğü, agresif davranışlar öğrencilerin yaşadıkları sorunlar olarak belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi, Covid-19, Uzaktan Eğitim, Öğretim, Sorunlar

ABSTRACT

The Covid-19 pandemic has had an impact on education in many ways, affecting the entire world and our lives in all aspects. Online education, not as effective as face-to-face schooling, has been a time when children simply can't achieve their basic benefits. The purpose of this study is to address the problems experienced in teaching, as well as the transition from pre-school children to distance learning during the pandemic period. The study's data was collected through a survey of 7 items for teachers and 8 for parents developed by the researcher. The questionnaire applied to teachers and parents of students due to their young age. The data has been analyzed via a survey. When the data was examined, it was found that there were no differences between parents and teachers' views. Technological setbacks in online education, the lack of effective face-to-face teaching of the courses, lack of access to social media for children, and lack of nutrition and sleep in the process, and difficulty of compliance when face-to-face training is identified as the problems experienced by students.

Keywords: Pre-School, Covid-19, Remote Education, Teaching, Issues

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	ii
İNTİHAL SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR SAYFASI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ.....	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1. Problem Cümlesi.....	1
1.2. Alt Problemler	1
1.3. Araştırmanın Amacı	1
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Sayıtlar	2
1.6. Sınırlılıklar	3
1.7. Tanımlar	3
BÖLÜM II	4
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
2.1. Covid-19 Sürecinde Türkiye`de Uzaktan Eğitim.....	4
2.1.1. Covid -19 Sürecinde Öğrencilerin Yaşadığı Problemler	4
2.1.2. Pandemi Döneminin Okul Öncesi Öğrencilerinin Velilerine Etkisi	7
2.2. İletişim Sürecinin İşleyişi.....	8
2.2.1. Çift Yönlü İletişim.....	8
2.2.2. Tek Yönlü İletişim.....	10

2.2.3. İletişimi Olumsuz Yönde Etkileyen Etmenler.....	11
2.3. Okul Öncesi Dönemde İletişim.....	12
2.3.1. Okul Öncesi Dönem Nedir?	12
2.3.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi	13
2.3.3. Çocukla İletişimde Kullanılan Dil.....	14
2.3.4. Çocukla İletişimi Etkileyen Faktörler	16
2.3.5. İletişimde Engeller ve Çocuk Üzerinde Etkileri.....	16
2.3.6. Okul Öncesi Dönemde Ailede Gerçekleşen İletişim.....	19
2.3.7. Okul Öncesi Çocukların Akranlarıyla ve Öğretmenleriyle İletişimi.....	27
BÖLÜM III	30
YÖNTEM	30
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	30
3.2. Evren ve Örneklem.....	30
3.3. Veri Toplama Araçları	32
3.4. Verilerin Analizi.....	32
BÖLÜM IV	33
BULGULAR ve TARTIŞMA.....	33
4.1. Öğretmenlere göre Pandemi döneminde yapılan çevrim içi derslerde, okul öncesi öğrencilerinin derslere katılımlarını etkileyen etmenler nelerdir?	33
4.2. Velilere göre Pandemi döneminde yapılan çevrim içi derslerde, okul öncesi öğrencilerinin derslere katılımlarını etkileyen etmenler nelerdir?	39
4.3. Okul Öncesi Öğrencilerinin Uzakatan Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Aralarındaki Farklılıklar ve Benzerlikler ...	54
BÖLÜM V	57
SONUÇ ve ÖNERİLER	57
5.1. Sonuç.....	57
5.2. Öneriler.....	58

5.2.1. Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmenlere ve Velilere Yapılan Öneriler	59
5.2.2. Bu Konularda Yapılması Önerilen Başka Çalışmalar	60
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	63
Ek A: Anket İzinleri	63
Ek B: Etik Kurul Onayı.....	63
Ek C: Savunma Sonrası Turnitin Raporu.....	63

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Velilere Ait Demografik Bulgular.....	31
Tablo 2: Öğretmenlerin anasınıfında çalışma süreçlerine göre okul öncesi çocukların uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkların sorunlar	33
Tablo 3: Velilere göre okul öncesi çocukların uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkların sorunlar.....	39
Tablo 4: Velilere göre çocuklarının uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların ailelerin gelir durumlarına göre dağılımı	41
Tablo 5: Velilerin Çocuk Durumlarına Göre Pandemi Dönemi Karşılaşılan Durumlar ile İlgili Soruların Değerlendirilmesi	46
Tablo 6: Gelir Durumuna Göre Pandemi Dönemi Karşılaşılan Durumlar ile İlgili Soruların Değerlendirilmesi	50

BÖLÜM I

GİRİŞ

1. Problem Cümlesi

Öğrenci velileri ve öğretmen görüşlerine göre, ülkemizde 2020 yılında görülen Covid-19 salgını nedeniyle uzaktan eğitime geçilmesiyle, okul öncesi öğrencileri çevrim içi ders sürecinde hangi sorunları yaşamışlardır?

1.2. Alt Problemler

1. Öğretmenlere göre Pandemi döneminde yapılan çevrim içi derslerde, okul öncesi öğrencilerinin derslere katılımlarını etkileyen etmenler nelerdir?
2. Velilere göre Pandemi döneminde yapılan çevrim içi derslerde, okul öncesi öğrencilerinin derslere katılımlarını etkileyen etmenler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

0-6 yaş grubunu kapsayan okul öncesi dönem; öğrenimin en fazla olduğu, zihinsel gelişimlerle temel kazanımların hızlı bir şekilde gerçekleştiği ve biçimlendirildiği süreçtir. Çocuk okul öncesi diye nitelendirilen bu dönemde sosyalleşmeye, dünyayı keşfetmeye ve çevresiyle etkileşime girmeye başlar. Okul öncesi eğitim almış bir çocuğun ilkokula başladığında; okulda nasıl davranması gerektiğini, kurallara uymayı, kendisini tanımayı, duygu ve düşüncelerini dile getirebilmeyi, arkadaşlık kurmayı öğrenmiş olarak başlaması beklenir. Pandemi döneminde okul öncesi eğitim uzaktan eğitimle verildiğinde; öğrenci öğretmen-veli arasında iletişim sorunları, çocukların dikkat sürelerinin korunması konusunda zorluklar, sosyal ortamdan uzaklaştıkları için çocuklarda benmerkezci davranışların gelişmesi, internet kaynaklı sorunlar nedeniyle derslerin verimli geçmemesi, ev ortamının derse uygun bir şekilde düzenlenememesi, ders saatlerinin takibi konusunda zorluklar, evde sessiz bir ortam sağlanmasındaki güçlükler, çocuklarda artan tablet ve televizyon bağımlılığı, beslenme ve uyku düzensizlikleri gibi durumlar yaşanmıştır. Yine bu dönemde tekrar yüz yüze eğitime

geçildiğinde; çocuklarda sosyal kurallara uymakta zorlanma gibi durumlarla karşılaşmıştır.

Araştırma, pandemi döneminde okul öncesi çocuklarının bu süreçten nasıl etkilendiği, çocukların sosyal-duygusal gelişim başta olmak üzere diğer gelişim alanlarını nasıl etkilediği incelenmiştir. Çalışma kapsamında ortaya konulacak çözüm önerileri, okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin yaşadıkları sorunlar bakımından da yol gösterici bir nitelik taşıyabilecektir. 2020 yılında ülkemizde görülen Covid-19 salgınıyla birlikte okul öncesi öğrencilerinin yaşadığı iletişim sorunlarının öğretmen ve veli gözünden nasıl değerlendirildiği araştırmamızın amacını oluşturmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Pandemi sürecinden eğitim sistemimiz de büyük ölçüde etkilenmiştir. Beklenmedik bu süreçle ilgili yapılacak bir çalışma, bu alana yapılacak bir katkı, bu ve benzer durumlar için çekirdekten başlayarak tüm topluma yapılan bir katkı olacaktır. Çünkü eğitim sistemindeki bir çocuğa, bir öğretmene veya veliye olumlu olacak olan katkısı, aynı zamanda gelişimi de sağlayacaktır. Araştırmamız bu açıdan ve bu alanda araştırma yapacak olan kişilere, eğitimle alakalı herkese yardımcı olması açısından da önem arz etmektedir.

1.5. Sayıtlar

Katılımcıların bu araştırmada veri toplama aracına verdiği cevapların içten olduğu ve yapılan anketi cevaplarken kendi yaşadıklarını da düşünerek sorulara cevap vereceklerini ve konunun önemini anlayabilecek durumda oldukları, örneklemin evreni temsil ettiği ve “Öğretmen Gözünden Okul Öncesi Öğrencilerinin Pandemi Döneminde Yaşadıkları İletişim Sorunlarını Anlamaya Yönelik Bir Çalışma” ve “Veli Gözünden Okul Öncesi Öğrencilerinin Pandemi Döneminde Yaşadıkları İletişim Sorunlarını Anlamaya Yönelik Bir Çalışma” olarak iki ayrı şekilde incelenen anketin okul öncesi çocukların pandemi döneminde, çevrim içi derslerde yaşanan iletişim sorunlarını ölçtüğü düşünülmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Okul öncesi dönemdeki çocukların pandemi sürecinde yaşadıkları iletişim sorunlarına ilişkin sadece İstanbul ili Anadolu Yakası Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulları ve anasınıflarında görevli olan öğretmenlerin yine bu kurumlara giden öğrencileri velilerinin görüşlerinin bulunması, sürecin Mart 2020’de başlayıp önce sadece uzaktan eğitim, daha sonra hem uzaktan hem yüz yüze şeklinde Mart 2022’ye kadar devam etmesi ve araştırmanın bu tarihleri kapsamaması, ölçüm için “Öğretmen Gözünden Okul Öncesi Öğrencilerinin Pandemi Döneminde Yaşadıkları İletişim Sorunlarını Anlamaya Yönelik Bir Çalışma” ve “Veli Gözünden Okul Öncesi Öğrencilerinin Pandemi Döneminde Yaşadıkları İletişim Sorunlarını Anlamaya Yönelik Bir Çalışma” isimli anketlerin kullanılması ve araştırmanın sınırlılıkları oluşturulurken bu araştırmaya katılan kişiler tarafından gerçekleştirilmiştir.

1.7. Tanımlar

Pandemi: Salgın hastalık olarak da nitelendirilen belli bir bölgeyi kapsadığı gibi tüm dünyayı da etkisi altına alabilen hastalıklara verilen genel addır.

İletişim: Duygu, düşünce veya hissedilen durumları gerek sözel gerekse iletişim araçları aracılığıyla sağlanan bilgi alışverişine iletişim denmektedir.

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi dönem, çocuğun dünyaya gelip temel eğitim olan ilkokul eğitimi dönemine kadar olan süreci kapsayan bir süreçtir. Bu süre, 0-6 yaş arasını kapsamaktadır. 0-6 yaş arasındaki bu süreç, çocuğun daha sonraki yaşamını önemli ölçüde etkiler.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesine değinilerek ilgili alan yazın incelenmiş ve iletişim tanım ve yaklaşımları, öğretmen ve veli gözünden okul öncesi öğrencilerinin pandemi döneminde yaşadığı iletişim sorunlarını anlamaya yönelik bir çalışmanın araştırma sonuçları aktarılmıştır.

2.1. Covid-19 Sürecinde Türkiye’de Uzaktan Eğitim

13 Aralık 2019 tarihinde Çin’in Vuhan Eyaleti’nde hastalar üzerinde gerçekleştirilen incelemeler ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkan Covid-19 olarak tanımlanan bir virüstür. Dünya Sağlık Örgütü ise bu virüsün tüm dünyaya yayıldığını 12 Mart 2020 tarihinde açıklamıştır. Covid-19 diye adlandırılan bu virüs, tüm dünyayı etkisi altına alırken her alandaki (eğitim, ekonomik, sosyal...) işleyişe de olumsuz anlamda yansımıştır. Covid-19 tam olarak bitmemekle beraber etkileri de devam etmektedir. Tam olarak ne zaman son bulacağı net olarak bilinmemektedir. Eğitimin çokça etkilendiği bu süreçte dünya genelinde çoğu ülkede eğitim ve öğretime ara verilmiş olup Türkiye de bu ülkeler arasında yer almıştır. Başlangıçta Türkiye’de eğitime 2 haftalığına ara verilmiş daha sonra Milli Eğitim Bakanlığında yapılan resmi açıklama da ise 23 Mart 2020 tarihinde uzaktan eğitime geçileceğinin bilgisi verilmiştir. Duyurusu yapılan bu uzaktan eğitim süreci, ilk olarak EBA üzerinden gerçekleştirilmeye başlanmıştır. EBA, daha önce 2012 yılında test edilip kullanılmıştır. Öğrencilerin, eğitim ve öğretimden faydalanabilmeleri adına EBA alt yapısı güçlendirilmiş ve TRT ile uzaktan eğitim sunmak için anlaşma yapılmıştır.

2.1.1. Covid -19 Sürecinde Öğrencilerin Yaşadığı Problemler

Öğrencilerin ailelerinden sonra aldığı ilk eğitim okul öncesi eğitimdir. Bu eğitimi veren de resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlardır. Bu kurumlar eğitimin hem ilk basamağı hem de temeli olması sebebiyle büyük önem arz etmektedir. Çünkü öğrenciler, bu ilk adımda temel kazanımları sağlamış olurlar.

Covid-19 sürecinde öğrenciler eğitimlerini ev ortamında devam ettirmeye çalışmıştır. Daha önce böyle bir sürece şahit olunmaması, sürecin nasıl devam edeceğinin ve ne

kadar süreceğinin bilinmemesi, öğrencileri kaygıya itmiştir. Bu süreçte çeşitli yöntemler denenmiştir. Bazen tamamen kapanma bazen de kısmi kapanmaların yaşanmaması öğrencilerin yalnızlaşmasına, sosyal çevreden kopmasına ve iletişimsizliğe itmesine neden olmuştur. Daha önce uzaktan eğitimle eğitim almamış olan öğrenciler bu süreçte ne yapacağını bilememekle beraber eğitim anlamında da kopuşlar yaşamıştır. Bunda her öğrencinin teknolojik olanaklara sahip olmaması ya da metropol şehirlerde yaşamamasından kaynaklı alt yapı sorunları sebep olmuştur. Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde bir şekilde eğitimlerine devam ederken bu çok da sağlıklı bir şekilde ilerleyememiştir. Günlük alışkanlıkların düzeni değişmiş, öğrenciler yeniden farklı bir düzensizlik içinde düzen kurmaya çalışmışlardır. Yeme içme, uyku saatlerinde değişiklikler meydana gelmiştir. Yüz yüze eğitimde oluşan o sosyal ve akademik gelişim uzaktan eğitimle sağlanamamış olup öğrenciler bu süreçte öğretmenleri veya arkadaşlarıyla sadece bilgisayar, telefon gibi sosyal mecralardan sadece ders için iletişim kurmuşlardır. Örgün eğitimde hiç değilse ders aralarında öğretmenleriyle farklı konularda dahi iletişim kurabilen öğrenci, uzaktan eğitim sürecinde sadece ders için iletişim halinde kalmıştır. Yüz yüze eğitimde öğrencinin her hareketini görebiliyorken uzaktan eğitimde öğrenciyle göz teması dahi kurulamaz hale gelmiştir. Bu sistem de öğrencinin derse adapte olup olmadığını anlamakta yardımcı olmamıştır. Çocukların eğitimlerinde bu yılların önemi büyüktür. Okul öncesi dönemde çocuklara rehber olmak ve onların olumlu davranışlar kazanmalarını desteklemek gerekmektedir. Bu da ancak planlı ve sistemli bir eğitim programı ile mümkündür (Poyraz, 2001).Covid-19 sürecinde öğrencilerin en büyük problemi teknolojik imkanlara sahip olmamasıdır.

Her öğrencinin telefon ya da tabletinin olmaması eğitimden faydalanmasında engel durum teşkil etmiştir. Covid-19 sürecinde öğrencilerde ortaya çıkan problemlerden bir diğeri de kaygı olmuştur. Sosyal çevreden uzak kalan öğrencilerde ilerleyen zamanlarda içe kapanma, teknolojik aletlere bağımlı olma, çabuk öfkelenme gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Eğitim anlamında ne kadar önlemler alınsa dahi alt yapı yetersizliğinden kaynaklı olarak derslerde kopmalar yaşanmış, bu da konuların yetişmemesi veya anlaşılmamasına zemin hazırlamıştır. Sürekli uzaktan eğitim görmeye başlayan öğrencilerin derse ve okula olan motivasyonları düşmeye başlamış, örgün eğitime geçilince adaptasyon sorunları yaşamışlardır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler, okul içi faaliyetlerden uzak kalmak zorunda kalmış sosyalleşme

sağlanamamıştır. Ev ortamında sürekli anne babası ile vakit geçirmek zorunda kalan öğrenci, bir süre sonra arkadaşlık ilişkilerinde de problem yaşamaya başlamıştır. Bu süreç hem öğrenci hem öğretmen hem de veli için zorlayıcı olsa da sürecin devam etmesi uyumlu olmaya mecbur kılmıştır. Okul öncesi dönem, sosyal anlamda etkileşimin en sık kullanıldığı dönemdir. Aileden sonra en çok etkileşimin sağlandığı okulda öğretmen ve akranlarıyla iletişim sağlayan öğrenci, sosyal dünyayı tanımada bu süreçte uzak kalmıştır. Okul öncesi dönem, çocuğun tüm gelişim alanlarını çeşitli etkinliklerle desteklerken daha sonraki eğitim boyutuna da hazırlar. Covid-19 sürecinde ev ortamında uzaktan eğitimle desteklenmek zorunda kalan öğrenci, ebeveynleriyle iletişim halinde olsa dahi yaşlılarıyla iletişim kurmaktan, oyun oynamaktan mahrum kalmıştır. Evde olan öğrenci, uzaktan eğitimle desteklense dahi bu eğitim yeterli olmamıştır. Bu yaş grubunun akranlarından uzak kalıp onlarla etkileşim kuramaz hale gelmesi gelişimlerini de büyük ölçüde etkilemiştir. Bu süreç öğrencilerde korku ve kaygı problemlerini de doğurmuştur. Öğrencilerin uyku düzenlerinin bozulması, beslenme problemleri yaşaması bunlardan sadece birkaçıdır. Sadece beden sağlığı değil, ruh sağlığından bozulması önemli konular arasında yer almaktadır.

Bu süreçte ev ortamında sürekli Covid-19'un yarattığı olumsuz sonuçların konuşuluyor olması da özellikle o yaş grubundaki çocukların ruhsal sağlıklarına etki etmiştir. Uzaktan eğitimin son bulup yüz yüze eğitime geçişin olduğu haziran ayında bu dönemdeki çocukların okula adapte olmada sıkıntı yaşadıklarını ve uzaktan eğitimde aldıkları eğitimin yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir. Okulda dönüşte bu öğrencilerde öğrencilerin performanslarında başarılı olduklarını söylemek zor olur.

Uzaktan eğitim sürecinde teknolojik desteğin sağlanabilmesi, aile ve öğretmenlerin bu konuda bu sürece hazırlıklı olması, pedagogların ise öğrenci, anne ve baba, öğretmene ulaşılabilir bir alan bırakması gerekmektedir. Bütün koşullar sağlanamasa da az önce bahsettiğimiz imkanlar kılındığında uzaktan eğitim, bu dönemdeki öğrenciler için kısmi de olsa fayda sağlayabilmektedir.

Uzaktan eğitim materyelleri ileri yaş düzeyindeki öğrenciler için tam olarak sağlanamamışken okul öncesi öğrencileri için bu süreç öğrencilere güçlük yaşatabilmektedir. Öğrencilerin en baştaki problemi teknolojiye ulaşamama olmuştur. Sürece en kolay uyum sağlayanlar öğretmenler olmuştur. Okul öncesi dönemde okul, öğretmen, akranla iletişim, birebir etkinlik ve oyun anlamında önemli olması açısından

bu yaş grubundaki problemler daha da derin bir konu haline gelmiştir. Bu dönemde ebeveynlere de önemli görevler düşmektedir. Uzaktan eğitim sürecinin veliye iyi aktarılması, çocuğun süreci daha iyi atlmasına olanak sağlayabilir. Uzaktan eğitim sürecinden sonra okula dönen öğrenciler, akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmakta sıkıntılar yaşamış; okula adapte olmakta zorluklar çekmiştir. Günümüzde uygulanan okul öncesi eğitim sistemi oyunla bir arada yürütülmektedir. Bu program çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik, çocukların yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini destekleyen aktif bir programdır. Bu program ile çocuklar oyun temelli bir şekilde öğrenmekte ve öz düzenleme, özdenetim gibi becerileri kazanmaktadır (MEB, 2013). Pandemi sürecinde ev ortamında kalan çocuk bu becerilerden uzak kalmış olup kazanması gereken bu becerileri tam olarak kazanamamıştır.

Bunun etkileri ise ilerleyen zamanlardaki eğitim yıllarında fark edilecektir.

2.1.2. Pandemi Döneminin Okul Öncesi Öğrencilerinin Velilerine Etkisi

Okul öncesi öğrencileri ilginin daha çok olduğu, çeşitli aktivelerle belli başlı kazanımların kazanılmasının sağlandığı önemli bir süreçtir. Bunu en iyi sağlayabilecek kişiler ise bu eğitimlerini tamamlamış, alanında yetkin olan öğretmenlerdir. Anne ve baba bu konuda çoğu zaman yeterli olmayabilir. Pandemiyle beraber kapanma süreci anne ve babaların bu konuda çok da donanımlı olmadığını, çocukları için yetersiz kaldığını göstermiştir. Kendisi yetersiz hisseden anne ve babalar bu açığı kapatmak için çeşitli yöntemler aramaya başlamıştır. Gerçek bir sınıf ortamında olmayan öğrenci derslere odaklanmada sorunlar yaşamıştır. Veliler çocuklarının ders çalışması için çoğu zaman hatırlatma yapmış, karşılığında ise olumsuz dönüt almış olabilirler. Önemli olan bu süreci çocuklara doğru aktarmaktır. Ev ve okul kavramının birbirine karıştığı bu süreçte veliler bu ayrımı çocukta oturtmakta zorlanmışlardır. Pandemi sürecinde evde gerçekleşen eğitimi rahat bir şekilde kabul edebilmek için çocukla sağlıklı iletişim kurup onları dinlemek ve anlayabilmek önemli konulardandır. Öğretmen ve veli işbirliği içinde olunması önemlidir. Çocukların alıştığı düzenden özellikle de arkadaşların uzak kalıyor olması yeterince zorlayıcı olmuştur. Bu dönemde arkadaşlarıyla iletişimi sağlamak gereklidir. Uzaktan eğitimle sürekli bilgisayar başında olan öğrenci, ders için sürekli anne ya da babasından uyarılar almak zorunda kalmış olabilir. Çocuğuyla birlikte bilgisayar başına geçen anne ve babalar çok da doğru bir eylem gerçekleştirememiş, çocuktaki sorumluluk alma bilincine ket vurmuş

olabilirler. Uzaktan eğitimle birlikte anne ve babaların sadece anne ve baba olma rolleri değil, çeşitli tanımları oluşmaya başladı. Bu süreçte ebeveynler, bazen öğretmen bazen psikolog görevi üstlenmek zorunda kalmışlardır. Bu durum velilerin de kaygılanmasına neden olmuştur. Aşırı ilgisiz kalan veliler, daha çok da maddi durumu yüksek olanlar, çocuğuyla problem yaşamamak adına her dersten özel öğretmen tutmak ister. Bu da çocukta sorumluluk bilincini azaltmıştır. Aşırı ilgili veliler ise daha çok başarı odaklı olanlardır.

Baskıcı bir yol izleyen veli çocuğuna nefes aldırılmaz akranlarıyla yarış içine sokar. Bu durumda öğrenci de derslerden soğuma yaşatabilir. Aşırı kaygılı veli modelinde değişime kapalı olan velilerdir. Covid-19 gibi zorlayıcı bir sürece kendileri adapte olamadığından bunu çocuklarına yansıtırlar. Kendi kaygıları öğrencide de mevcut hale gelir. Çocuk başarısız olacağını düşünür. Bu düşünceyle de başarısız olmaktansa hiçbir şey yapmamayı tercih edebilir

2.2. İletişim Sürecinin İşleyişi

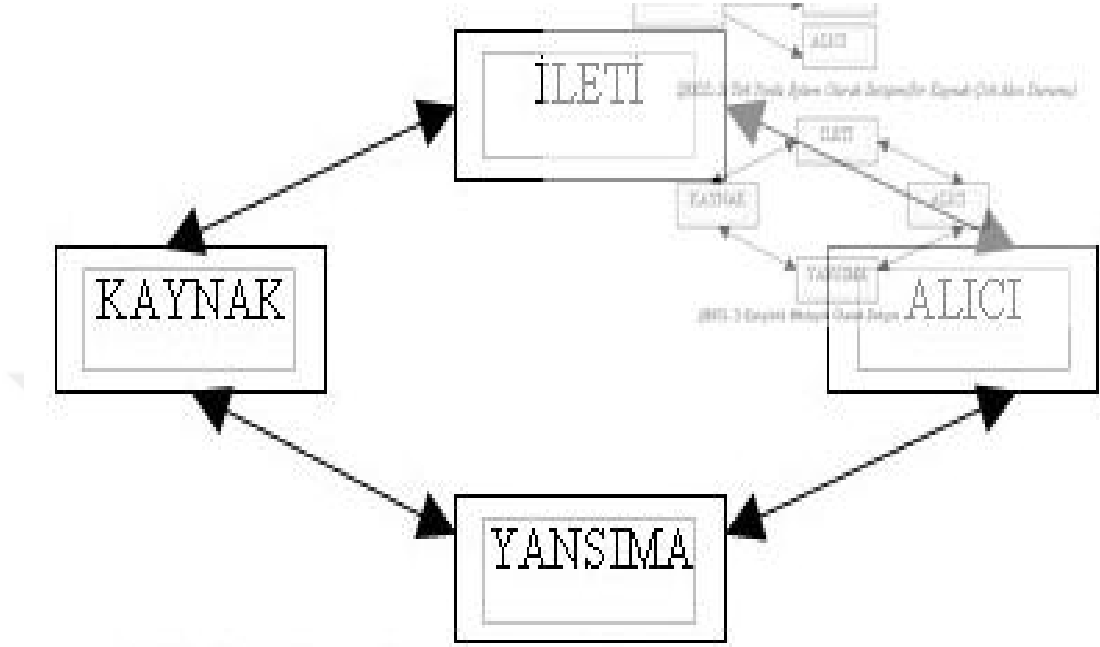
İletişimin sağlıklı gerçekleşebilmesi için sürecin iyi kontrol edilmesi gerekir. Bunun da farklı yöntemleri bulunmaktadır:

1. Çift Yönlü İletişim
2. Tek Yönlü İletişim

2.2.1. Çift Yönlü İletişim

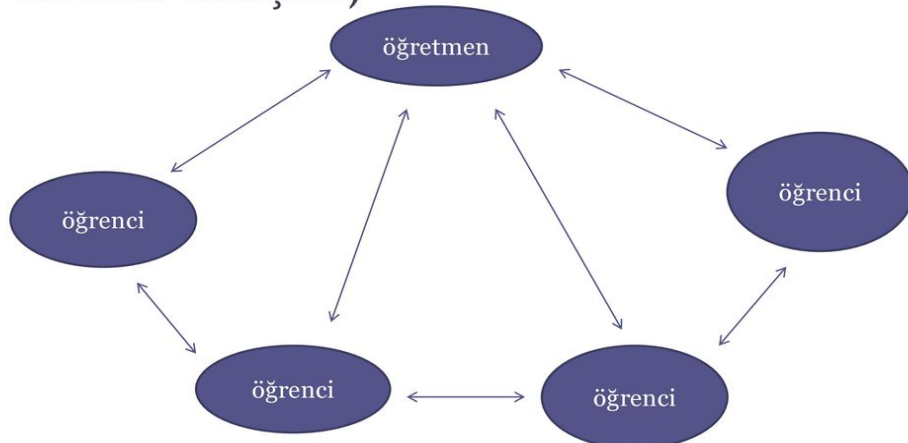
Bu şekilde sağlanan iletişimde alıcı ve kaynak ile sağlanan iletişim sadece eylemle kalmayıp eylemin tepkiye de dönüşmesi sağlanmış olur. Teknik açıdan etkili olduğu gibi yönetme açısından da daha etkili ve başarılıdır. Hem iletişimi hem de etkileşimi kapsar. Bu iletişim yöntemiyle bazı saptamalar gerçekleşebilir. Bu saptamalar sayesinde iletiyi amacına ulaştırmış oluruz. Aynı zamanda bu iletişimde alıcı ve gönderici rol değiştirebilmektedir. Uygunluğu sağlamak amacıyla yapılır.

Çift yönlü iletişim şeması aşağıdaki gibidir:

Öğrenci ve öğretmen arasında gösterecek olursak:

Çift yönlü iletişim (öğrenciler arasında formal iletişim)

2.2.2. Tek Yönlü İletişim

Geri bildirim olmaksızın alıcıya kaynak üzerinden aktarılan mesaja tek yönlü iletişim denmektedir. Bu iletişimde tek bir kaynak ve birden çok alıcı bulunabilir. Bu şekilde sağlanan iletişimde amaç sadece mesajı hedefe iletmektir. Mesajın alıcı tarafından ne şekilde algılandığı ve ne ölçüde etkilendiği üzerinde durulmaz.

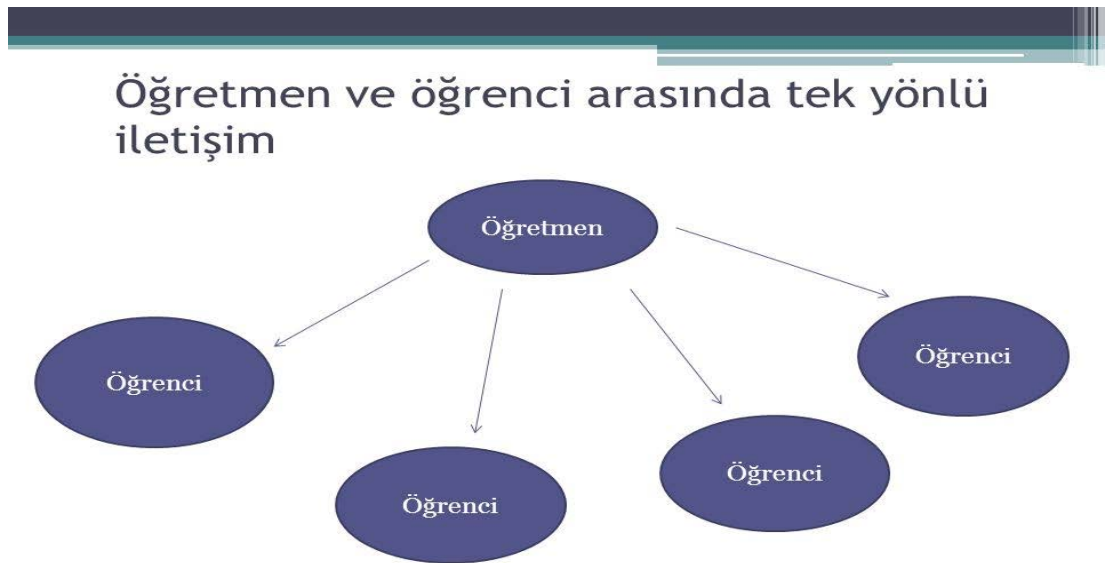
Bu sebepten algılandığı ve etkilendiği ölçünün herhangi bir denetlemesi bulunmaz. Burada önemli olan bilgi akışının sağlanmasıdır.

Tek yönlü iletişim ağırlıklı olarak bireysel iletişimde değil de örgütsel iletişimde kullanılır. Bunun sebebi ise zamanı daha verimli kullanmak yani bilginin ulaşmasına hız kandırmaktır. Tek yönlü iletişimde gönderici alıcıdan geri bildirim almaz veya bunu beklemez. Tek yönlü iletişime örnek olarak üst düzey yöneticilerden gelen açıklamalar olabilir.

Tek yönlü iletişim şeması aşağıdaki gibidir:

Öğretmen ve öğrenci iletişimi üzerinden gösterecek olursak:

2.2.3. İletişimi Olumsuz Yönde Etkileyen Etmenler

İletişimin daha sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini istiyorsak eğer yukarıda verilmiş olan olumlu etmenleri uygulayıp hayatımızın bir parçası haline getirmeliyiz. Bu sayede insanlar ile yapmış olduğumuz bireysel iletişimi geliştirirken daha sonra geniş kitle veya topluluklara da hitap etme yeteneğimizi geliştirmiş oluruz. Bir de bunun tam tersi olan ve iletişimi olumsuz yönde etkileyen bazı etmenler de bulunmaktadır. Bu olumsuz sayılabilecek etmenleri ikiye ayırabilmemiz mümkündür:

1. Fiziksel ve Teknik Olumsuzluklar

- **İletilmek istenen mesaj ile alakalı olumsuz durumlar:** Sağlıklı bir iletişimde aktarılan düşüncenin- iletilmek istenen mesajın- açık anlaşılır ve net olması gerekmektedir. Bunun aksi olan durumlarda iletişim kuran kişiler arasında yanlış anlaşılmalara meydana gelmiş olmuş bu da iletişimin sağlanmasında engellere sebebiyet verecektir.
- **İletişimin sağlanacağı kanallarla ilgili olumsuz durumlar:** Söz, yazı, resim gibi iletişim esnasında kullanılan çeşitli kanallar; kurulacak olan iletişime uygun olacak şekilde seçilmesi açısından önemli olmaktadır. Bu iletişimin etkili olabilmesi için ortaya çıkabilecek teknik aksamalar da düşünülmelidir. Bu önlemler alınmadığı takdirde istenilen iletişim sağlanamayacaktır.
- **Yüksek sesten kaynaklı olumsuz durumlar:** Mesajın ulaşılmamasına neden olan çevre kaynaklı yüksek ses ya da teknik sebeplerden kaynaklanan arızalar, iletişimin sağlanmasını olumsuz etkileyen etmenlerdendir.
- **Kullanılan sözcüklerden kaynaklı olumsuz durumlar:** İletişim sağlanırken anlaşılır, akıcı, açık ve net ifadeler, kullanılan dil iletişimi olumlu ya da olumsuz açıdan doğrudan etkiler. İletişimin önüne geçilmemesi için buna dikkat edilmelidir.

2. Sosyal veya Psikolojik Açıdan Kaynaklı Olumsuz Durumlar

Peşin Hüküm: Klişe ve değiştirilmeye müsait olmayan düşüncelere sahip olan insanların, salt kendi doğrularıyla hareket etmeleri peşin hükümün ortaya çıkmasında neden olur. Peşin hükme sahip olan insanlar, kendini değiştirmek istemezler ve

yönlendirilmeye açık değillerdir. Bu durumda peşin hükümlü olmak iletişimin de sorunlu olmasına neden olacaktır.

Kültürel farklılıklardan kaynaklı olumsuz durumlar: İletişim kurulurken bazen kültürel farklılıklarımız da iletişimin sağlanmasında olumsuz durumlar teşkil edebilmektedir. Bu etmen göz önünde bulundurularak iletişimi etkili hale getirecek bir süreç oluşturulmalıdır.

Kaba ve kötü denebilecek sözcüklerin kullanmasından kaynaklı olumsuz durumlar: Nasıl ki kızgın ve öfkeli davranışlar gösterip iletişim sağlanması mümkün olmayacaksa kötü ve çirkin sözler sarf etmek de iletişimi olumsuz yönde etkileyecektir.

Takma ad kullanmaktan kaynaklı olumsuz durumlar: Yakışı kalmayan hitaplar seçmek ve kullanmak yerine insanların bulunduğu ortama ve duruma göre adlandırma yapmak iletişimi sağlamak açısından önemlidir. Aksi takdirde iletişim sağlanamayacaktır.

Biri konuşurken araya girmekten kaynaklı olumsuz durumlar: Biri konuşurken onun konuşmasına engel olmak yerinde, saygı gösterip lafının bitmesini beklemek sağlıklı bir iletişim yöntemi olacaktır.

2.3. Okul Öncesi Dönemde İletişim

2.3.1. Okul Öncesi Dönem Nedir?

Okul öncesi dönem, çocuğun dünyaya gelip temel eğitim olan ilkökul eğitimi dönemine kadar olan süreci kapsayan bir süreçtir. Bu süre, 0-6 yaş arasını kapsamaktadır. 0-6 yaş arasındaki bu süreç, çocuğun daha sonraki yaşamını önemli ölçüde etkiler. Gerek zihinsel gerek fiziksel gerekse duygusal ve sosyal gelişiminin tamamlandığı gelişim ve eğitim süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte en önemli olan gelişim evresi zihinsel gelişim olduğundan okul öncesi dönemde yapılan etkinliklere fazlaca önem verilmektedir. Okul öncesi dönem 18. yüzyılın başlarında önem kazanmaya başlamıştır. Batı tarihinde Aristo ve Eflatun'un görüşlerinde okul öncesi yaş grubuna dair ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Aynı şekilde yine J.J. Rousseau'nun da kitap yazdığı bilinmektedir. Türk toplumlarında ise okul öncesi eğitim ile ilgili Fatih Sultan Mehmet zamanından "Sıbyan Mektepleri"nin açıldığını görürüz. Burada dini ve temel eğitim, sosyal kültür verilirken aynı zamanda "Daruleytam" adında kimsesiz çocukların olduğu

bir kurum daha açılmıştır. Kız ve erkek çocukların, zorunlu olmamakla beraber, burada eğitim aldığı bilinmektedir.

Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar olan sürece bakıldığında okul öncesi eğitimde gelişmeler olduğu gözlenmiş fakat kurumsallaşma anlamında çok da ilerlenemediği söylenmektedir.

2.3.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Bir ülkenin gelişim düzeyinin yüksek olabilmesi için iyi eğitilmiş nüfusa ihtiyacı vardır. Bu sebepten de ebeveynler çocuklarının her türlü eğitim olanaklarından faydalanması için çaba sarf ederler. Okul öncesin dönemindeki eğitim, çocukları ilköğretim dönemine hazırlayan, sosyal ilişki kurmakta olumlu etkileyen, dil açısından farklılıkları ortadan kaldırmaya çalışan bir süreç olarak karşımıza çıkar. İnsanın önemi ekonomi kaynağı sayıldığından bu ekonomik göstergeler arttıkça da insana olan öneme de vurgular yapılmaktadır.

Yüksek oranda dönüşler sağlandığı göz önüne alındığında bunun temel kaynağının küçük yaşlarda yapılan yatırımlar olduğu da gözlemlenmiştir. Yapılan insan beyni üzerindeki çalışmalarda, bebeklerin doğumdan 5 yaşına kadar olan sürecin gelişim anlamında kritik bir dönem olduğu belirtilmektedir. Bu kritik dönemde çocuğun olumlu ya da olumsuz aldığı her şey ileriki dönemlerine etki etmektedir.

Okul öncesi dönemin gelişim düzeyi incelendiği zaman ülkeler arası farklılıklar olduğu görülmektedir. Her toplumun kendine özgü kültürel farkları vardır. Bu da eğitim sürecine yansır. Ne kadar bu farklılıklar olsa da okul öncesi eğitime olan önemin vurgulanmasında ortak nedenler de bulunmaktadır:

- Değişen aile yapısı,
- Kentleşmenin gerçekleşmesi ve bununla beraber yakınların çocuk bakımında destek vermemesi,
- Ebeveynlerin çocuklarının gelişmesinde yetersiz olduklarını fark etmesi,
- Pedagogların yaptığı çalışmalar sonucunda ortaya çıkan sağlık ve büyüme sorunları.

Aileler okul öncesi eğitim alan çocukları için okullardan veya kurumlardan çeşitli beklentiler içine girmektedir. Sosyalleşme, kendine güvenme, sağlıklı iletişim kurabilme, saygı, sevgi, paylaşmayı öğrenme beklentilerden sadece bazılarıdır. Özellikle değişen aile yapısında kadınların da çalışmasıyla beraber okul öncesi eğitim talebin oldukça arttığı görülmektedir. Çalışan annelerin çocuklarıyla arasındaki iletişim 0-2 yaş aralığında olumsuz bir durum ortaya çıkarmazken sonraki dönemlerde annesi ile vakit geçiren çocukların, anneleriyle vakit geçirmeyen çocuklara oranla daha olumlu iletişim kurabilen, sosyal ve duygusal açısından daha gelişmiş çocuklar olduğu gözlemlenmiştir. Çocuğun annesiyle vakit geçirmesinden ziyade ev içerisinde daha kaliteli vakit geçirmek amaçlanmalıdır. Anne ve baba çocuklarının gelişiminde önemli rol almaktadır.

2.3.3. Çocukla İletişimde Kullanılan Dil

Öncelikle insan, tatlı dil ile konuşmayı öğrenmelidir. Çocuklarla iletişim kurarken her şeyden önce onların birer “çocuk” olduğunu unutmamalıyız. Doğru bir iletişim için güler yüzlü ve tatlı dilli olmamız gerekir. Sözcüklerimizi özenle seçerken ses tonumuzu da düzgün ayarlamalıyız. Burada jest ve mimikler çok önemli olur. Doğru sözcükleri seçmek, çocukla iletişim kurarken yeterli olmayacaktır. Yüzümüzün aldığı ifade şekli de bir o kadar önemlidir. Beden dilimizi çocuğa göre ayarlamalıyız. Çocuklarla yukarıdan bakarak değil de aynı seviyede olacak şekilde iletişim kurmak gerekir. Göz kontağı kurmak, iyi bir dinleyici olabilmek, samimi ve içten olmak sağlıklı iletişimin gerçekleşebilmesi için en önemli etkenlerin başında gelmektedir. Çocuk ile sağlıklı bir iletişim kurmak istiyorsak ilk olarak bunu kabul dili ile sağlamalıyız. Kabul dili ile yaklaşıldığı takdirde iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleştiği gözlemlenecektir. Duygu ve düşünceleriyle kabul edildiğini anlayan çocuk, iletişim işlevlik kazanacaktır. Çocuğun ne anlatmak istediğinin veya ne söylediğinin dikkate alınması; ön yargı olmadan, sorgulanmadan çocuğun dinlendiği ve duygu ve düşüncelerinin anlayışla karşılandığının hissettirilmesi bir kabul dilidir. Bu da çocuğun kendinin değerli hissetmesine ve güven duygusunun gelişmesine katkı sağlayacaktır. Kabul dili için öncelikli sayılabilecek şeylerin başında çocuğun anlatıklarının önemsenmesi, duygu ve düşüncelerine önem verilmesi gelmektedir. Kabul dili çocuğun ifade ettiklerinden ziyade ifade etmek istedikleridir aslında. Bu dil sayesinde çocuk; sevildiğini, önemsendiğini hisseder. Kullanılan bu dil, çocuğa seni dinliyorum ve seni anlıyorum

mesajı vermektedir. Çocukla iletişim kurarken uzun cümleler kurmaktan kaçınılmalı daha sade kısa ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır. Çocuğa neyi yapabileceğini zamanında ve net ifadelerle belirtmek daha anlaşılır olmak sağlıklı bir iletişimi gerçekleştirir.

Çocukla iletişim kurarken sen ve ben dili çok önemlidir. Ben dili denilen şey, çocukla konuşurken ebeveynin duygularını öne çıkarması, sen dili ise çocuğun duygusundaki ifadesidir. Sen dili ile çocuklara hitap edildiğinde çocuklarda suçluluk duygusu oluşur. Zayıf bir birey, düşük omuz, yüzünde suçluluk ifadesi olan çocuklar meydana gelir. Sen dili dediğimiz şey “Sen yaptın.” “Sen suçlusun.” “Sen böylesin.” gibi suçlayıcı ifadelerdir. İletişim kurulurken çocukla o esnada ona kabahat bulmak yerine; **“Sen böyle davranınca, bu şekilde konuşunca kendimi iyi hissetmiyorum. Görevlerini yerine getirmemen beni mutsuz ediyor.”** ile kurulan cümlelerle duygularımızı aktarmamız iletişimin devamlılığının sağlanmasına etki edecektir. **“Bir yere gittiğinde orada işin bittiği zaman eve hemen çıkıp gelmediğin anlarda sana bir şey olmuş olmasından endişeleniyorum. Nerede olduğuna dair bir bilgin olmamasından kaynaklı oluyor. Huzursuz ve tedirgin olduğum anlar oluyor bu da bekletilmekten kaynaklı olmakta.”** şeklinde ifade edilen cümleler sayesinde çocuğunuzdan değil de davranışlarından hoşnut olmadığınızı fark etmesini sağlayacaktır. **“Sana değer veriyorum ama istediğin şeye izin veremem.”** demek, çocuk açısından olumlu bir dil ve sevgi bağı oluşturacaktır. Doğru iletişim çocukları olumlu etkiler. Küçük yaşlarda ailede sağlıklı bir iletişim gerçekleştiren çocukların ileri yaşlarda daha öz güvenli, insan ilişkileri kuvvetli, güven duygusu gelişmiş bireyler olurlar.

İletişim, rehberlik yapmakla, eğitim ve öğretimle, ahlaki kuralları anlatmayla gerçekleşir. Çocuk ile iletişimde anne ve babalar problem yaşayabilmektedir. İletişim esnasında anlaşılmazlık varsa iletişim karşı tarafa geçmez. Çocuklar üzgünken çok fazla konuşmak istemeyebilirler. Böyle durumlarda çocukla konuşmak için ısrar etmek doğru bir eylem olmayabilir. Anlayışla karşılamalı, “Şu anda konuşmak istemiyor olabilirsin ama konuşmak istediğin zaman ben yanında olacağım.” şeklinde cevap verilmesi daha sağlıklı olacaktır.

2.3.4. Çocukla İletişimi Etkileyen Faktörler

Çocuğun eğitilmesinde iletişimin rolü büyüktür. Huzur ve başarıyı sağlıklı iletişim kurarak sağlayabiliriz. Burada anne ve babalara düşen en büyük sorumluluk çocuklarını dinlemeleri ve çocuklarına dinlemeyi öğretmek olacaktır. Nereye gittiği belli olamayan bir gemi için rüzgâr nasıl faydalı olamayacağından neyi nasıl yaptığını bilmeyen bir öğretmen için de sonuç iyi olmayacaktır. Dinlemek ve başkasını olduğu gibi kabul etmek iletişimin temel ilkesidir. Bir insanın düşüncelerini rahat bir şekilde aktarabilmesi için olduğu gibi kabul edildiğini hissetmesi gereklidir. Sağlıklı bir iletişim her alanda zorunlu olduğu gibi aile eve okulda da iletişimi yaymak zorunludur. Çocukları ile anlaşılamayan çiftler, genelde birbirleriyle de anlaşılamayanlardır ve şikayet etmektedirler. Doğruluğu, adaleti, sevgiyi, alışkanlıkları objektif değerlendirmede birbirlerinden fedakârlık beklemeden ilk adımı daima muhatabından beklememeli, birlikte adım atmayı gerçekleştirmelidir. İletişimi zorlaştıran sebepler olduğu gibi, kolaylaştıranlar da vardır. Şöyle ki:

- Onayladığını belli eden sessizlik.
- Kabul ederkenki tepkileri.
- Yapıcı konuşma yapmak için davet.
- Ne konuşacağını belirlemekle beraber konuşmayı da becerebilmek.
- Geri bildirim sağlamak.
- Dahil olmaya destek verip teşvik etmek.
- Değerlendirmelere önem verip yönlendirmek.
- Her koşulda desteğini göstermek.

2.3.5. İletişimde Engeller ve Çocuk Üzerinde Etkileri

Ebeveynler muhakkak çocuklarıyla iletişim kuruyorlardır ama bu iletişimi nasıl kurdukları önemlidir. İletişimi oluştururken bazen farkında olmadan iletişimi engelleyecek ifadeler kullanırız. Bu da şu şekilde olmaktadır:

- Yanlışını düzelt
- Sorununu çöz
- Çözümü göster

Yaşadığı bir sıkıntıyı sizinle paylaşmak isteyen çocuğu dinlerken iletişime engel olan bazı konuları kullanmak çocuğa kendini kötü hissettirirken aynı zamanda anlaşılmadığını da düşündürebilir. Bu da iletişimin önünü kesecektir.

İletişim engellerinin en fazla kullanıldığı birkaç iletişim engeli:

Emir cümleleri kurmak, yönlendirmeye çalışmak ya da uyarılarda bulunmak:

“Senden bir daha böyle bir şey duyarsam...” şeklinde cümleler kuran anne ya da babaya karşılık olarak çocuk, “Tamam, söylemeyeceğim.” şeklinde dönüt verebilir. Bu şekilde gerçekleşen iletişim başarılı bir şekilde sağlanamamış olur ve çocuk büyük ihtimalle böyle bir durum bir daha gerçekleşirse anne ya da babasıyla paylaşmayıp gizlemiş olacaktır. **Ahlak dersi vermeye çalışmak:**

“Bu yaptığını sana hiç yakıştıramadım!” şeklinde konuşmaya başlayan anne ya da babaya karşılık olarak çocuk, utanmaya ya da kendini suçlu hissetmeye başlayabilir. Bunun sonucunda çocuk anlatmaya devam etmeyebilir ya da kendi savunmaya gereksinim duyan cümleler kurmaya çalışabilir. Bu şekilde gerçekleştirilen iletişimde sonuç tartışmaya dönüşebilir.

Öğütlerde bulunmak ve çözüm sunmaya çalışmak:“Bence bunu bu şekilde değil de şu şekilde yapsaydın.” şeklinde cümleler kuran anne ya da babaya karşılık olarak çocuğun baskıdan dolayı anne ya da babasının dediğini yapmak olabilir.

Aslında çocuk anne ya da babasından öneride bulunmalarını istememiştir. Kendi savunmaya gereksinim duyan cümleler kurmaya çalışabilir. Bu şekilde gerçekleştirilen iletişimde sonuç tartışmaya dönüşebilir.

Yargılayıcı tavırlar sergilemek, sürekli eleştirmek ya da suçlamak:

“Böyle yapmaya devam edersen tartışmalar çıkar, hiç kimseyle anlaşamıyorsun!” diyen anne ya da babaya karşılık olarak çocuk, aslında anne ve babasına yaşadığı sıkıntıyı anlatmak isterken karşılaştığı bu tepki sonucunda kendisinin yargılandığını hissedip

utanç duygusu yaşayabilir. Kendi savunmaya gereksinim duyan cümleler kurmaya çalışabilir. Bu şekilde gerçekleştirilen iletişimde sonuç tartışmaya dönüşebilir.

Övgülerde bulunmak:

Övgülerde bulunmakta bir iletişim engeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Karşımızdaki kişinin ne hissettiğini anlayamamamız veya empati yapamamamız iletişim engellerinden sayılmaktadır. Bir kişi yaptığı eylem sonucunda kendiyle övünmüyorsa eğer başkası tarafından övülüyor olması da iletişimin önüne geçer.

“Tebrik ederim, gereken yerde gereken cevabı verebilmişsin, iyi ki de yapmışsın.” şeklinde cümle kuran anne ya da babaya karşılık olarak çocuğun göstereceği tepki onların fikirleri değildir aslında. Anne ve babanın göstermiş olduğu bu tepkisi yüzünden çocuk, mutsuzluğunu ya da pişmanlığını gösteremez.

Benzetmelerde bulunmak, alay edici tavırlarla yaklaşmak:

“Sen neden horoz gibi kavga ediyorsun? Gözünü çıkartana kadar zorla tamam mı?” diyen anne ya da babaya karşılık olarak çocuk, kendinde suçluluk duygusu hissedecek hatta aşağılanmış olduğunu da düşünecektir. Bu şekilde sağlanan iletişim sağlıklı olmayacaktır.

Yorumda bulunmak, olayı analiz etmek:

“Arkadaşını çekemediğin için kavga ettin.” diyen anne ya da babaya karşılık olarak çocuğunun tepkisi fikirlerini sormak ya da öğrenmek değildir.

Çocuk o esnada sizden bir açıklama beklememektedir. Onu anlamanızı isteyecektir. Bu tarz durumlarda anne ya da babanın yorum yapması çocukla olan iletişimi kopartacaktır.

Sakinleştirmeye ya da avutmaya çalışmak:

“Bu kadar takılma, küs kalmanız uzun sürmez.” diyen anne ve babaya karşılık olarak çocuk, “Öyle demenizle olmuyor.” cevabını verebilir. Bu şekilde olan yaklaşım sonucunda anne ya da babasının kendisini umursamadığını fark eden çocuk bir daha böyle bir durum karşısında duygularını rahatça ifade etmekten kaçınacaktır.

Sorguya çekmek ya da peş peşe sorular sormak:

Anne ya da baba: “Kavga niye çıktı? Ne zaman? Sen ne dedin? O ne dedi?”
Çocuğun muhtemel tepkisi: Bir gazeteci gibi, duygular yerine yaşantının somut gerçekliğiyle ilgilenen anne-babanın bu tavrı karşısında çocuk duygularının anlaşılmadığını, önemsenmediğini hissedecektir. Bu durumda, “iletişim” yerine “sorgu-sual” vardır ve sorular bitince iletişim de biter.

Konu dışına çıkmak:

“Kavga ettiğin çocuğun dersleri iyi mi?” diyen anne ya da babaya karşılık olarak çocuk, “Siz benim ne anlattığımla ilgilenmiyorsunuz.” şeklinde bir dönüşte bulunabilir. Anlattığı şeyden değil de başka bir şeye odaklanan anne ve babaya bir daha kendisini ifade etmeyecektir. Çocuk bu tepkiler karşısında öz güvenini kaybedebilir ve çözüm odaklı ilerlemek yerine kinci bir tavır takınabilir.

Bazı durumlarda çözümleri çocuğa bırakmak gerekir ki bu da çocuğunuzu önemmediğiniz anlamına gelmez. Anne ve babanın böyle durumlarda senin için ne yapabilirm? Yardıma ihtiyacın var mı?” tarzında sorular sorması çocuk üzerinde olumlu etki yaratacaktır.

Çocukla İletişim Kurarken Engellerin Çocuğa Etkisi

Söylenen şeyin tam tersini yapmaya başlayabilir. Bunu yaparken de isyan edebilir. Endişe, çekinme, korku veya kaygı oluşturabilir.

Kinci davranışlarla anne veya babaya düşmanmış gibi duygular barındırabilir. Çocukta anlaşılmamışlık, incinme, suçluluk, aşağılanmışlık duygularına yol açabilir. Kendini savunmak isteyebilir. Çocukta kendi sorunlarını çözmede yetersiz, aciz olduğu düşüncesine yol açabilir. Bağımlılık yaratabilir, sürekli övgüye ihtiyaç duyabilir. Anne-babasını eleştirmesine yol açabilir. Kendisinin kötü olduğunu, sevilmediğini ve değersiz olduğunu düşünebilir. Genellikle kaçamak cevaplar vermesine yol açabilir. Kendisine güvenilmediğini, saygı duyulmadığını düşünebilir. Sorunları ile mücadele etmek yerine onlardan kaçmak gerektiğini düşünebilir.

2.3.6. Okul Öncesi Dönemde Ailede Gerçekleşen İletişim

Aile, toplumsal yapının oluşmasının en önemli parçasını oluşturmaktadır. Aile yapısının şekillenmesini sağlayan çeşitli dini inançlar kültürel yapılar, ekonomi ve

eğitim gibi farklılıklardır. Aile yapısı ile ilgili farklı tanımlar yapılsa dahi toplumsallaşmanın önemli bölümünü kapsamaktadır. Bu kavramanın iki farklı tanımı bulunmaktadır. Bunlardan ilki anne, baba ve çocuklardan meydana gelen çekirdek aile; ikinci ise evlilik yoluyla kurulan ve kan bağı oluşturulan aile modelidir. Aile ne şekilde oluşturulursa oluşturulsun toplumu yeniden inşa etme ve toplumu korumaya sahiptir. Tek yönlü olan iletişim, toplumsallaşma anlamında asla tek yönlü değildir. Çekirdek bir ailede ebeveynler ve çocuklar karşılıklı iletişim oluşturmalıdır. Aile, toplumun yapı taşı gibidir. Ailenin olmadığı bir yerde toplum olmadığı gibi iletişimin gerçekleşmediği yerde de birey olmak anlamsız kalacaktır. Günümüze baktığımızda aile kavramı önemini yitirmektedir. Bunun en büyük sebebi ise eşler arasındaki iletişimsizlikten kaynaklanmaktadır. Sağlıklı ve topluma faydalı bireyler yetiştirebilmenin en önemli noktası aile bireylerinin birbirleriyle sağlıklı iletişim kurabilmesi gerekmektedir. Yapılan pek çok araştırmaya göre son zamanlarda insanların gitgide yalnızlaşmaya başladığı, paylaşımların azalmaya başladığı gözlemlenmiştir. Bunun en büyük sebeplerinden biri, insanların artık gelenekselleşmiş yapıdan uzaklaşıp sosyal ağlara yöneliminin artmasıdır.

Paylaşımın az olduğu ya da hiç olmadığı ortamlarda problemlerin çözümü de zorlaşmaktadır. Eski dönemlerdeki aile yapısına bakıldığında daha geleneksel, toplumun kültürel yapısına uygun çocuklar yetiştirildi. Bu yetiştirilme modeli farkında olmaksızın pedagojik doğruların atlanmasına sebep olmuştur. Bazen anne ve babaların otoriter, koruyucu, gevşek ya da tutarsız davranışları dikkat çekmektedir. Aynı zamanda anne ve babaların çocuğun ilgi ve yeteneklerini gözetmeksizin sırf kendi hayallerindeki çocuğu yetiştirme çabaları da geleneksel aile modelinin ortaya çıkardığı sebeplerden biri olmuştur. Günümüze döndüğümüzde ise anne ve babaların daha bağımsız bireyler yetiştirmeye çalıştığı gözlemlenmiştir. Çünkü çocuklar da artık günümüzde gelişen teknolojik, sosyal ortamlarda bulunuyor. Sevginin iletişimde temel yapı olduğunu söylemek mümkündür. Önce ebeveynler olarak çocuklarımıza sevgi ile yaklaşmanın onu değerli gördüğümüz hissettirmenin önemini anlamalıyız. Her şeyin bir miktarı vardır. “Azı karar, çoğu zarar.” Atasözünden de yola çıkarsak eğer çok özgürlükçü ya da çok otoriter bir aile yetişen çocukların bazı temel yapılardan uzak yetişmesine ya da baskılanmasına mahal verilmiş olma ihtimali çok yüksek olur. Çok baskılanan çocuk, toplum içerisine girdiğinde çekingen ya da tutuk tavırlar sergileyebilir. Bu sebepten ebeveynler çocuklarını yetiştirirken ölçülü olmaya dikkat

etmelidir. Aşırı korumacı bir anneye sahip olan çocuk, ilerleyen zamanlarda annesinin egemenliğinden sıyrılamaz hale gelebilir ve bu da onun ilerleyen zamanlardaki gerek insan ilişkilerine gerekse ikili ilişkilerine zarar verebilir. Kendine güveni az, sürekli annesi tarafından yardım edilmeyi bekleyen bir birey halini alabilir ki bu da onun yeri geldiğinde sorumluluklarını kendi başına çözen bir birey olmaktan uzaklaştırabilir. Anne ve babanın çocukla iletişimi kadar eşlerin birbirleriyle olan iletişimi de çocuk üzerinde oldukça etkili olur. Çünkü anne ve babanın birbirlerine olan davranış ve tutumları sadece kendilerini değil, tüm aile bireylerini de olumlu ve olumsuz yönde etkiler. Sağlıklı iletişim kurabilen ebeveynler yetiştirmek istiyorsak eğer anne ve baba olarak bizlerin de eşlerimizle olan iletişimimizi sağlıklı kurmalıyız.

Çocuklarıyla başarılı bir iletişim kurmayı başaran bir ailede, onların kişiliklerinin gelişmesine ve daha uyumlu bir hayat geçirmelerine katkı sağlamaktadır. Bahsedilen bu durumun gerçekleşebilmesi için şu davranışlar önem arz etmektedir:

Göz göze gelerek kurulan iletişim: Bu şekilde gerçekleşen iletişim sayesinde çocuğun duygusal anlamda tatmin edilmesi sağlanır.

Bedensel temas ile gerçekleştirilen iletişim: Beden ile gerçekleştirilen fiziksel temas, çocukların desteklendiğini ifade etmektedir. Bu şekilde kurulan iletişim ile çocuğa duygusal anlamda da destek verdiğinin göstergesi olacaktır.

Odaklaştırılmış ilgi ile gerçekleştirilen iletişim: Çocuğun önemsendiğini ona değer verdiğini belli ederek bütün dikkatleriyle anne ve babanın ilgilenmesiyle oluşur. Çocuk ile yapılan iletişim düşünüldüğünde daha çok annenin faal olduğu görülür, toplumumuzun yapısına bakıldığında anne evde çocuğuyla ilgilenir. Baba ise işe gider ve işten geldikten sonra çocuğuna zaman ayırabilir o da çok yorgun değilse. Fakat şöyle de bir gerçek vardır ki babayla sağlanan iletişim de çocuğun gelişmesinde önemli bir yer tutar. Çünkü baba, anneden geriye kalan zamanda aslında onunla oyun oynar, fiziki temas sağlar. Bu da çocuk tarafından olumlu bir şekilde uyarılmasını sağlar.

Bazı araştırmalarda ise şöyle bir sonuç ortaya aktarılmıştır:

Özellikle erkek çocuklarının babalarıyla oyun oynamaları ve bu esnada onlara temas edilmesinin onlarda hafıza ya da zihin anlamında gelişim görülmesi gibi olumlu sonuçlarla karşılaşıldığı görülürken bunun aksi olan ya da olmak zorunda kalınan durumlarda ise babanın eksikliği çocukların bilişsel anlamda gelişiminin olumsuz

yönde etkilendiği söylenmiştir. Çocuklar ebeveynleri ile iletişim kurarken korku ve çekince içindeyse bu yaklaşım çocuğun öğrenme sürecini doğrudan etkilemektedir. Zorunlu bir iletişimmiş gibi bakılmaktadır bu süreç. Çocuğun yaşı fark etmeksizin onunla kurulan başarılı iletişim, çocuğun öz güven duygusunu geliştirmiş olur. Bu da çocuğun sosyal ortamda sağlıklı ve başarılı bir iletişim kurmasını kumakta zorluk yaşayabilirler. Çocukla etkili iletişim kurabilmenin şartlarından biri anne ve babaların üzerine düşen bazı görevler vardır. Bunlardan biri ve en önemlisi çocuk bir şey anlatmaya geldiğinde ona karşı sergileyeceğimiz tavır içten ve samimi olmalıdır. Çocuğun anlatacağı özel bir durum varsa bunu herkesin içinde değil de ayrı bir ortamda yalnız konuşmak çocuğa kendini iyi hissettireceği gibi önemsendiğini de düşündürür. Çocuğa sinirlendiğimiz zaman ebeveynler hemen ceza verme yöntemine uygulamaya çalışırlar aslında bu doğru bir davranış değildir. Çünkü o esnada ebeveynler sağlıklı düşünemez tarafsız düşünme eylemi sağlanamaz. Bu da doğru bir yaklaşım biçimini gerçekleştiremez. Değer verildiğini ve her daim sevildiğini bilen çocuk için bu çok önemlidir. Bir çocuğun ailesiyle veya başkalarıyla ilişkilerinde özgür bir şekilde fikirlerini ifade edebilmesi için kullandığı iletişim yollarına destek verecek olmak onun daha çok ifade yeteneğinin gelişmesini sağlayacaktır. Buradan da anlaşılacağı üzere iletişimin temelinde aslında “sevgi” nin yattığını anlayabiliriz. Çocuğu küçük düşürecek ifadeler kullanmak, onu aşağılamak ve bunu özellikle başkalarının yanında yapmak yine çocukla etkili iletişim kurmayı engelleyecektir. Aynı zamanda çocuğun özel alanına müdahale etmek- odasını, çantasını, telefonunu karıştırmak- çocukla etkili iletişim için sakıncalı bir durum olacaktır. Unutmayalım ki onlar çocuk da olsa aslında bir “birey” dir. Çocuğunuz o anda sizinle bir şey konuşmak istiyorsa eğer onu ertelememek gerekir. Televizyon izliyorsak kapatabilir, telefonla bir görüşme sağlıyorsak onu sonlandırabiliriz. Bu iletişimi sağlarken de çocuğa yüksekte bakarak konuşmak yerinde onun boy seviyesine inip göz teması kurmaktan da çekinmemeliyiz.

Anne ve babalar eğer “kendi” olabilen birey yetiştirmek istiyorsa bazı konulara da dikkat etmelidirler:

- Her çocuk özeldir ve bir annen ve babadan farklı kişiliklere sahip bireyler yetişebilir.
- Öncelikle anne ve babaların bu konuyu unutmamaları gerekir.

Çocuklarımız bizim savunduğum düşüncelerle paralel olmayabilir ve olmak zorunda da değildir. Onlar anne ve babaların robotları değildir.

- Siz büyüdüğünde avukat, doktor, öğretmen olmak istemiş olabilir ama olamamış da olabilirsiniz. Sizin bu hayalinizi çocuğunuz gerçekleştirmesini beklememelisiniz.
- Anne ve baba olarak sizin savunduğunuz doğruları onlara da kabul ettirmeye ya da taraf tuturmaya zorlamamalısınız.
- Çocuğunuz adına her şeyi siz düşünmemelisiniz. Bırakın kendisi bazı şeyleri kendi düşünebilsin. Çünkü bu onun ayakları üzerine sağlam basmanı sağlar.
- Çocuğun yaşına ve yeteneklerine uygun sorumluluklar yüklenmelidir. Resim yapma yeteneğine sahip olmayan bir çocuğun bize güzel başarılı resimler çizmesini bekleyemezsiniz.

Çok kuralcı bir aileye sahip ya da aile ilişkileri zayıf olan çocukların iletişim açısından sağlıklı bir ailede yetişiyor olmaları çocukların da ilişkilerini etkiliyor olmaktadır. Aile bireylerinin üzerine zorla yüklenen bazı roller olmuştur. Buradan da anlaşılacağı gibi anne ve babaların kendi yetiştirildiği gibi çocuklarını da öyle yetiştirmek istemeleri doğru bir seçenek olmayabilir. Aile içi iletişim her şeyden önce önemli olan bir konudur. Aile fertleri arasında iletişim kopukluğu olduğu zaman ve kopukluk devam ettiğinde evlilik bağının kopabilme ihtimali ebeveynler tarafından önemsenmeyebiliyor. Etkin iletişim denince çoğu kişinin aklına çocuğa bir şeyler anlatmak veya öğüt vermek gelebilir. Oysaki bunlardan ziyade etkili iletişim karşılıklı konuşmayla sağlanır. Burada da en önemli olan şey çocuğu dinlemektir. Çocuğumuzu her yönüyle kabul etmemiz gerekir. İyi- kötü, olumlu-olumsuz bütün özelliklerine sevmemiz ve kabul ederek iletişim kurmamız gerekir. Burada kabul ettiğimiz şey çocuğumuz, tasvip edilen ya da edilmeyen şey davranışlarıdır. Bu kavramları ayırt edebilmeliyiz. Çocuğun kendisinin kabul edildiğini hissetmesi ona olumsuz davranışlarını düzeltmesi konusunda da yardımcı olacaktır.

Çocuklarına kabul edilme duygusunu aşılaman büyükler, bunu içten bir şekilde gerçekleştirdiklerinde çok faydalı ve etkili bir güce erişmiş olurlar. Çocuğun kabul edilmesi ve bunun çocuk tarafından hissedilmesi şu davranışlar sayesinde gösterilebilir:

Çocuğa Karışmama: Çoğu zaman anne ve babalar çocuklarının yaptıkları işlere çok fazla müdahale etmek isterler. Ebeveynler bunun çok doğru bir davranış olarak düşünüp aslında onlara yardım ettiklerini iddia ederler. Fakat bu durum tam olarak öyle de değildir. Aksine çocukları da kabul edilmeme duygusunun çok fazla oluşmasına sebep olur. Telefonlarını karıştırırlar, odalarına izinsiz girerler, çantalarına bakmak isterler, özel olarak bir deftere yazmış oldukları yazıları okurlar. Özgür bir birey olması yolunda çocuğun kişiliğinin gelişmesine engel olan bu davranışlar olumsuz sonuçlar da ortaya çıkarmaktadır. Çocuğa müdahale etmemek, çocuğun sadece fiziksel olarak yanında durmak gibi yaklaşımlar çocukların o davranışlarının kabul gördüğünü gösteren şekillerinden biridir. Annen ve baba tarafından gösterilen bu yaklaşım, çocuğa yeterli olacaktır. Resim defterine resim çizen bir çocuğunun yanında, baba çocuğuna karışmak yerine sadece izleyip çocuğun hayal dünyasını aktarmasına müsaade ediyorsa çocuğuna kelime kullanmadan bir kabul etme gerçekleşiyor demektir. İletişimin bu şekilde gerçekleştiği çocuk, bir şeyleri doğru yaptığını ve babası tarafından onay aldığını düşünmeye başlayacaktır.

Edilgen Olarak Gerçekleşen Dinleme: Çocuk bir şeyler anlatırken ebeveynler; sessiz kalıp çocuğa geri dönüş yapmadan sadece dinliyorsa, onayladığını gösteren tepkiler veriyorsa bu edilgen dinlemek demektir. Çocuğun derinlerde yatan sorunlarını ortaya çıkarmak ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmesi bu dinleme yöntemi sayesinde olur. Konuşmanın devamı olabilmesi için çocuğu cesaretlendirmek gerekir. Bunun için de sessizlik önemli bir faktördür. Çocuğu rahat bir şekilde konuşmaya zemin hazırlamak adına iletişim esnasında dinleyen kişinin sessiz olması önemlidir. Dinlediğini gösteren tepkiler vermek çocuk için önemli olmaktadır.

Özendirme Yoluyla ya da Konuşmaya İmkan Sağlama: Bazı durumlarda çocuklar da görülen problemlerle veya hissettikleri duygularla ilgili konuşmak isteyebilirler. Bunun için de anne ve babaları tarafından destek ya da teşvik bekleyebilirler. Ucu açık sorular yöntemiyle çocuk konuşturulabilir. Bu da konuşmanın gerçekleşmesine zemin hazırlar. Örneğin “anlattıkların çok fazla dikkatimi çekti” şeklindeki bir yaklaşımın çocuğun daha fazla şeyi anlatmak istemesi için onun cesaretlenmesi adına örnek gösterilebilecek şeylerdendir. Çocukla sağlıklı iletişim kurmak çocuk üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır. Ebeveynler bazen bu olumlu etkiyi dikkate almaz ya da bunun farkına varmaz. Böyle durumlarda anne ve babalar çocuklarını dinlemiş gibi gözükse

de aslında anlatmak istediklerini tam olarak anlamazlar ve araya girip çocuğun sözünü keserler. Bu da iletişimin önüne geçen bir engel olarak karşımıza çıkar.

Etkin Dinleme: Karşı taraftaki kişinin anlattığı konuyla ilgili geri dönüş vererek gerçekleşen dinleme şekline, etkin dinleme denmektedir. Etkin dinleme şekline başvuran anne ve babalar, bu sayede çocukla arasında güzel gerçekleşen içten olan -ki bu iletişimin en temel unsurudur- bir iletişimin oluşmasına izin verirken aynı zamanda çocuğun kendine olan öz güvenini geliştirir ve sorumluluklarını fark ettirir. Bununla beraber sorunlarına çözüm bulmasında da çocuğa yardımcı olur. Çoğu ebeveyn, çocuklarının sorunlarına çözüm bulmada asli görevlerinin onlarla diyalog kurmak ve onlara yol göstermek olduğunu düşünebilir. Çocukla iletişim sağlanırken ve çocuğun sorunları çözerken bunu uygun koşullarda gerçekleştirmek önemlidir. Bu uygun koşullar konuşma yapılacak ortamın hazırlanması ve onu gerçek manada dinlediğini belli etmek olacaktır. Fiziksel denen temaslar çocukla iletişim kurmakta önemli etkenlerdendir. Örneğin çocuğa sarılmak, saçını okşamak gibi bedensel yaklaşımlar bunlardandır. Çocuk konuşmaya karar verdiğinde "Anlatmaya başla, kulağım sende." deyip televizyon seyreden veya başka bir şeyle meşgul olan annesine ya da babasına karşı konuşmaya devam etmek istemeyecektir.

Empati kurmak, çocukla kurulacak iletişim sırasında önemi fazladır. Duygularının ve düşüncelerinin ebeveynleri tarafından anlaşıldığını ve kabul gördüğünü hisseden çocuklarda davranış problemleri en düşük seviyede görülür. Küçük yaşlarda görülen ya da yaşanan davranış bozuklukları ile ruhsal problemlerin önceden fark edilebilmesi için empatinin kurulması önemli olacaktır. Çocuklar daha çok doğrudan olmayan yollarla -bunlar da davranış ve tutumlarıyla- ifade edebilmektedir. Ebeveynler, çocuklarına karşı daha duyarlı olurlarsa iletişim başarılı bir şekilde gerçekleşecektir. Hep yetişkinlerin duyarlı olmasını ya da empati kurmasını söyleriz fakat aynı zamanda bunlara açık olmalıdır. Empati yeteneği gelişmiş olan çocuklar sosyal çevrelerinde de uyumlu birer birey olacaklardır. Empati kurabilme yeteneği gelişmiş çocuklar duygularını rahatça ifade edebilir, bu da onların ikili ilişkilerindeki problemlerini en aza indirebilir. Bazı pedogoglar çocukların küçükken empati kurabilme yeteneğine sahip olduklarını söylemektedir. İki ya da üç yaşlarındaki çocuklarının mutsuz olan birine o esnada kendi oyuncasını ya da eşyasını vermesi buna örnek gösterilmektedir.

Sen ve Ben Dil ile Sağlanan İletişim: Zehirli terbiye diye psikologlar tarafından tanımlanan yetiştirme biçimi, daha çok çocuğun eleştirildiğini ve suçlandığını yetiştirme şekli olarak karşımıza çıkar. Bu tarz yetiştirilme biçiminde, çocuğun öz saygısını yitirip sadece başkalarını mutlu etmek için yaşayan bir birey halini almasına neden olmaktadır. Buna sebep olan şeylerden biri çocuğu küçük düşürücü ad takılması örnek olarak gösterilebilir. Aileler bunu sıklıkla yapmaktadır. Özellikle çocuğu yetersiz hissettiren veya akranlarından aşağıdaymış gibi davranılarak lakap takılması -beceriksiz, tembel- çocuk tarafından ciddiye alınabilmektedir. Böyle bir durum karşısında çocuk, değer görmediğini hissedebilir. Ailede iletişimin sağlıklı olmaması bu tarz olumsuz sonuçlara sebebiyet vermektedir. Çocuk aynı zamanda öz güvenini kaybeder.

Ruhsal olarak gerçekleşen bu durum çocuğun fiziksel cezadan etkilendiğinden daha fazla etkilemesine yol açar. Çocuğun kişiliğine yönelik bir saldırının olmaması ancak “ben” mesajıyla sağlanır. Bu şekilde yaklaşıldığı zaman kişiliğine bir saldırı olmadığı gibi yanlış olan davranışını kabullenir ve bu davranışını da düzeltmeye çalışır. Aynı zamanda benlik kavramını da kaybetmemiş olur. Çocuklar yetişkinlere göre daha aktif girişimci bir bireylerdir. Çocuğu yönlendirirken zihinsel seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır çünkü bu uyarılar bu şekilde gerçekleşirse uyarılara hızlı cevap vermeleri muhtemeldir.

Ödüllendirme Yöntemi ile Sağlanan İletişim: Çocuğun gelişmesinde katkısı olan ve çocuktan beklenen ya da istenilen davranışların pekiştirilmesini sağlayan yönteme “ödül” denmektedir. Çocukların davranışlarının şekillenmesi ve pekiştirilmesi için anne ve babaların çocuklarının başarılarında veya doğru bir davranış sergilediklerinde bunları onaylayıp ödüllendirmeleri önemlidir. Bu ödüllendirmeler her zaman değil, gerektiği yerlerde ve zamanlarda sağlanmalıdır. Çünkü her fırsatta ödüllendirilen çocuk, o ödülü gerçekten hak edip etmediğini hesaplayamaz bu da davranışlarının şekillenmesine engel olacaktır. Ödül deyince aklımıza ilk gelen şey maddi yönü ağır basan ödüller olmamalıdır. Çünkü maddi yönü ağır basan ödüllendirmeler olduğunda bu sefer çocuk maddiyata daha çok önem vermeye başlar. Manevi yönü ağır basan ödüllendirmeler çocuk için daha sağlıklı olacaktır.

Cezalandırma: Ödüllendirmenin tam tersine, çocuktan yapması istenmeyen veya beklenmeyen davranışların karşılığı olarak uygulanan yönteme “cezalandırma” denir. Bu yöntemin kullanılmasıdaki asıl sebep, istenilmeyen davranışların ortadan

kaldırılmasıdır. Cezalandırılma yöntemi kullanılırken yetişkinlerin dikkat etmesi gereken davranışlar da bulunmaktadır. Kötü sözler sarf etmek, kaba davranmak, şiddet uygulamak, sevgisiz bırakmak, elinde var olan bir nesneyi hızlı bir şekilde çekerek almak, bağırarak veya korkutmak gibi hoş olmayan davranışlar çocuğa zarar verirken bunu yapan kişiye karşı da nefret duyma duygusunu da oluşturabilir. Çocuğun kendini açıklamasına müsaade etmeden uygulanan cezalandırmalar çocuğun öz güvenini kaybetmesine sebebiyet verirken çocukta bir korku yaratabilir.

Nasıl ki ödüllendirme zamanında ve yerinde yapılması gerekiyorsa, cezalandırma da bu şekilde yapılmalıdır. Her olumsuz durumda cezalandırılan çocuk, bir süre sonra bu durumu kanıksamış olacak ve artık cezalandırmanın önemi de kalmayacaktır. Şiddet yoluyla sağlanan cezalandırma doğru bir cezalandırma yöntemi değildir. Şiddet uygulanarak cezalandırılan çocuk, yaptığından pişmanlık duymak yerine kinlenip intikam alma düşüncesine girebilir. İletişimi aynı sanat gibi görmekte fayda vardır. Çocuklar söz konusu olduğunda ise sanata benzetilen iletişim, iyice ebeveynler tarafından öğrenilmelidir. Başarılı bir şekilde gerçekleşen iletişim çocuğun ruhsal anlamda da sağlıklı olmasını sağlar. Çocuklar geleceğimizin teminatıdır. Çocuklara yapılan yatırımlar, bir ülkenin geleceğine yapmış olduğu katkıyı doğrudan etkileyecektir.

2.3.7. Okul Öncesi Çocukların Akranlarıyla ve Öğretmenleriyle İletişimi

Akran ilişkisi, çocuğun yakın etrafında bulunan yaşlıları ile olan sosyal, duygusal anlamda bir araya gelip kurduğu ilişkidir. Akran ilişkisi, çocuğun belli zaman diliminde özellikle eğitim ve öğretimin gerçekleştiği ortamda kurduğu ilişki bakımından önemlidir. Hartup (1989), sağlıklı gelişim için her çocuğun iki tip ilişkiye gereksinim duyduğunu öne sürmüştür. Bunlar dikey ve yatay ilişkilerdir. Dikey ilişki, çocuğun kendisinden daha fazla sosyal güç ve bilgiye sahip olan biriyle ya da yetişkinle kurduğu bağıdır. Bu ilişki eşit değil tamamlayıcı özellik gösterir. Yatay ilişki ise, çocuğun gelişim düzeyi kendisine benzeyen biri ya da akranı ile kurduğu bağıdır. Bu ilişki eşit ve dengeli bir özellik gösterir (Çetin vd, 2003: 23). Yatay ilişki, okul öncesi dönemde çocuğun akranlarıyla kurduğu ilişki olarak tanımlanırken dikey ilişkisi ise okul döneminde öğretmen, müdür ya da ebeveynleriyle kurduğu ilişkidir. Akran ilişkisi çocuğa belli becerileri kazandırmada önemlidir. Çocuklar akran ilişkisi kurarak kendi kişilik özelliklerini geliştirebilir.

“Akran ilişkileri, sosyal beceriler için eğitim zemini olması, çocukta güven duygusunun oluşması, çocukların sosyal bilgi alışverişine girip bilgilerini sınamalarına olanak tanınması, sosyal bilişsel gelişmeyi arttırması, sosyal destek sağlaması, duygusal destek işlevi görmesi gibi nedenlerden ötürü çocukların sosyal, duygusal, bilişsel gelişimleri açısından önemlidir” (Erwin, 2000).

Akran ilişkisi, sosyalleşme açısından da çocuk için çok önemli bir olgudur. Duygusal zamanlarda çocuklar bazen ebeveynlerinden ziyade akranlarıyla paylaşım sağlarlar. Bu destek çocuklar için zor durumlarda sorunlarıyla baş etmesini olumlu yönde etkiler.

Temel olarak sayılan arkadaşlık sürecinin ayırt edebilen okul öncesi öğrencileri

- Onay verme
- Yardım edebilme
- Duyguyu açığa vurma özellikle olumsuz olanları
- Davranışlarında hassas olma
- Çatışma

“Onaylama” çocuk için özellikle akranları tarafından sağlanıyorsa daha önce de belirttiğimiz gibi kendini kabul edilmiş hissetmesini sağlar. Bu da çocukta öz güven duygusunu geliştirmeye yardımcı olur. **“Olumsuz olan davranışların”** rahatça dışarı vurulması akranlarla ilişkiye geliştirmeye yardımcı olur. Bu yaşlarda çocukların birbirine **“yardım etmesi”** karşılıklı etkileşimin oluşmasını sağlar. Birbirlerine **“kibar davranmayı”** öğrenen çocuklar, önemsendiğini hisseder. Çocuklar birbirleri arasındaki **“çatışma”** yı fark eder ve bulundukları ortamdan uzaklaşırlar. Onaylayan ve davranışlarında naif olan öğrenciler yardımsever olarak düşünülmektedir. Okul öncesi dönemde öğretmen aslında bir nevi çocuğun ailesi gibidir. Çocuklar değer yargılarını ve tutumlarını öğretmen sayesinde kazanabilirler. Sınıf kontrolünü sağlayan öğretmen, çocuğun okulu sevmesinde ve okula uyum sağlanmasında da etkili olan kişidir.

Çocuğun öğretmeniyle olan ilişkisi, ilerleyen zamanlarda çocuğun akademik hayatına yön vermesi bakımından önem arz etmektedir. Akademik başarının sağlanması, gelişmesi açısından sınıf ortamının yapılandırılması ve öğretmen ile olan ilişkilerin belirlenmiş olması önemli bir husustur. Öğretmenin almış olduğu eğitim ve kendini geliştirme düzeyi, öğrenciyle olan etkileşimi etkileyebilmektedir. Öğretmenin almış olduğu eğitim

düzeyi arttıkça sınıfta gerçekleşen etkinliklerin çocuğun gelişimine uygun özellikleri de artar. Bu şekilde olduğu zaman bu öğretmenlerin öğrencilerinde sosyalleşmenin geliştiği, dil yeteneklerinin oluştuğu, daha nitelikli sınıfların olduğu, öğretmen ve öğrenci ilişkilerinin olumlu bir şekilde seyrettiği gözlemlenmiştir. Bronfenbrenner (1979)'un biyoekojik modeline göre bireyler, gelişimlerini etkileyen karmaşık bir ekolojik çevre içerisinde yaşamaktadırlar. Bu ekolojik çevrenin yakın ve uzak boyutlarındaki etkileşimler çocuk gelişimini etkilemektedir. “Buna göre, öğretmen ve sınıf özellikleri, etkileşimin niteliği çocuğun becerilerinin gelişimini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Mashburn & Pianta, 2010, s.245-246).”

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın konusu, amacı, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin istatistiksel analizi açıklanmış olup son olarak araştırma sonucunda elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

“Araştırmada nicel araştırma yönteminden anket tekniği kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminde temel amaç, olabildiğince yanlılıktan uzak, nesnel, neden-sonuç ilişkisini açıklayan ve örneklemden evrene genellenebilir bilgi elde etmektir (Gall ve ark. 1996).”

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakasındaki okul öncesi eğitim alan öğrencilerin öğretmenleri ve velileri oluşturmaktadır.

Bu araştırma sadece Mart 2020-Mart 2022 tarihleri arasında çocuğu okul öncesi öğrencisi olan velilerin ve bu sürelerde uzaktan ve yüz yüze eğitim yapmış okul öncesi öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1: Velilere Ait Demografik Bulgular

		N	%
Cinsiyet	Erkek	34	8,3
	Kadın	376	91,7
Yaş	25-32	97	23,7
	33-39	188	45,9
	40 ve üzeri	125	30,5
Medeni durum	Bekar/Boşanmış	18	4,4
	Evli	392	95,6
Çocuk durumu	1 çocuk	110	26,8
	2 çocuk	228	55,6
	3 çocuk ve üzeri	72	17,6
Gelir durumu	0-4000 TL	90	22,0
	4001 TL - 5000 TL	62	15,1
	5001 TL - 6000 TL	64	15,6
	6001 TL - 7000 TL	66	16,1
	7001 TL ve üzeri	128	31,2

Araştırmaya katılan velilerin, %8,3'nü (n=34) erkekler, %91,7'si (n=376) kadın oluşturmaktadır. Yaşları, %23,7'sinin (n=97) 25-32 yaş, %45,9'unun (n=188) 33-39 yaş, %30,5'inin (n=125) 40 yaş ve üzeridir. Medeni durumlarının, %4,4'nü (n=18) bekar/boşanmış, %95,6'sı (n=392) ise evliler oluşturmaktadır. Çocuk durumları, %26,8'inin (n=110) 1 çocuğu var iken, %55,6'sının (n=228) 2 çocuk, %17,6'sının (n=72) 3 çocuk ve üzeri çocuğu vardır. Gelir durumlarının, %22,0'sinin (n=90) 0- 4000 TL, %15,1'inin (n=62) 4001-5000 TL, %15,6'sının (n=64) 5001-6000 TL, %16,1'inin (n=66) 6001-7000 TL, %31,2'sinin (n=128) ise 7001 TL ve üzeridir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Pandemi döneminde okul öncesi öğrencilerinin yaşadıkları iletişim sorunlarını anlamaya yönelik öğretmenler ve veliler için ayrı ayrı anket formu hazırlanmış ve Bölüm IV’te sunulmuştur. Elde edilmek istenen veriler, araştırmanın amacına yönelik olup veriler toplanırken de anket tekniğine başvurulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

İstatistiksel analizler için SPSS 24.0 programı kullanıldı, Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Oran), yanı sıra niteliksel verilerin analizinde Pearson Chi-Square testi kullanıldı. Anlamlılık $p<0,01$ ve $p<0,05$ düzeylerinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırma da elde edilen bulgular araştırma alt soruları altında verilmiştir.

4.1. Öğretmenlere göre Pandemi döneminde yapılan çevrim içi derslerde, okul öncesi öğrencilerinin derslere katılımlarını etkileyen etmenler nelerdir?

Tablo 2: Öğretmenlerin anasınıfında çalışma süreçlerine göre okul öncesi çocukların uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkların sorunlar

		Meslekte Çalışma Yılı									
		1 yıldan az		1-3 yıl		4-6 yıl		7-9 yıl		10 yıl ve üzeri	
		N	%	N	%	N	%	n	%	n	%
Çocuklarla iletişim kurmakta zorluklar yaşandı.	1- Kesinlikle katılmıyor um	8	8,9	8	7,4	8	7,6	5	8,6	1 4	15, 6
	2- Katılmıyor um	1 6	17, 8	2 2	20, 4	2 0	19, 0	1 3	22, 4	1 6	17, 8
	3- Kararsız m	1 0	11, 1	6	5,6	6	5,7	5	8,6	9 0	10, 0

0,67
0

		katılıyoru										
	m											
<i>Ev ortamının derse uygun şekilde düzenlenemesi konusunda zorluklar yaşandı</i>	1-											
	Kesinlikle katılmıyor um	4	4,4	4	3,7	7	6,7	6	10,3	12	13,	
	2-											
	Katılmıyor um	13	14,4	13	12,0	14	13,	6	10,3	11	17,	
	3-											
	Kararsız m	5	5,6	10	9,3	10	9,5	4	6,9	12	13,	0,189
	4-											
	Katılıy oru m	39	43,3	54	50,0	46	43,8	27	46,6	25	27,	
	5-											
	Kesinlikle katılı yoru m	29	32,2	27	25,0	28	26,7	15	25,9	25	27,	
<i>Uzun bir süre sosyal ortamlarda bulunamadıkları için çocuklarda benmerkezci davranış lar gelişti</i>	1-											
	Kesinlikle katılmıyor um	3	3,3	7	6,5	7	6,7	2	3,4	15	16,	
	2-											
	Katılmıyor um	13	14,4	12	11,1	8	7,6	10	17,2	11	14,	0,062
	3-											
	Kararsız m	9	10,0	16	14,8	11	10,5	5	8,6	9	10,	

Meslekte çalışma yılına göre "Çocuklarla iletişim kurmakta zorluklar yaşandı." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Meslekte çalışma yılı dikkate alındığında "İnternet-Eba-Zoom kullanımında zorluklarla karşılaşıldı" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Meslekte çalışma yılına göre "İnternet kaynaklı sorunlar nedeniyle dersler verimli geçmedi" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Meslekte çalışma yılına göre "Çocukların dikkat sürelerini korumak zor oldu" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Meslekte çalışma yılına göre "Ev ortamının derse uygun şekilde düzenlenememesi konusunda zorluklar yaşandı" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Meslekte çalışma yılına göre "Uzun bir süre sosyal ortamlarda bulunamadıkları için çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Meslekte çalışma yılına göre "Yüz yüze eğitime geçildiğinde çocukların sosyal kurallara uymaları konusunda zorluklar yaşandı." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

4.2. Velilere göre Pandemi döneminde yapılan çevrim içi derslerde, okul öncesi öğrencilerinin derslere katılımlarını etkileyen etmenler nelerdir?

Tablo 3: Velilere göre okul öncesi çocukların uzaktan eğitim sürecinde yaşadıklarının sorunlar

	1- Kesinlikle katılmıyor um		2- Katılmıyo rum		3- Kararsızım		4- Katılıyor um		5- Kesinlikle katılıyor um	
	N	%	N	%	N	%	n	%	n	%
<i>Uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini takip etmek zor oldu.</i>	76	18,5	137	33,4	24	5,9	107	26,1	66	16,1
<i>Ev içinde sessiz bir ders ortamı sağlamak zor oldu.</i>	74	18,0	117	28,5	20	4,9	116	28,3	83	20,2
<i>Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu.</i>	70	17,1	132	32,2	33	8,0	103	25,1	72	17,6
<i>Çocuklar ev ortamında enerjilerini atamadığı için agresif davranışlar sergilemeye başladılar.</i>	70	17,1	58	14,1	30	7,3	122	29,8	130	31,7

Çocuklarda tablet ve televizyon bağımlılığı arttı.	62	15,1	53	12,9	11	2,7	120	29,3	164	40,0
Çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti.	56	13,7	81	19,8	52	12,7	135	32,9	86	21,0
Çocuklarda beslenme düzensizliği oluştu.	71	17,3	127	31,0	32	7,8	94	22,9	86	21,0
Çocuklarda uyku düzensizliği oluştu.	66	16,1	114	27,8	20	4,9	97	23,7	113	27,6

Velilerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili soruların dağılımına bakıldığında sorulara en yoğun verilen cevaplar;

- “Çocuklarda tablet ve televizyon bağımlılığı arttı.” sorusuna verilen en yoğun cevap %40,0 oranında katılıyorum cevabı olmuştur.
- “Uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini takip etmek zor oldu...” sorusuna verilen en yoğun cevap %33,4 oranında katılmıyorum cevabı olmuştur.
- “Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu.” sorusuna verilen yoğun cevap %32,2 oranında katılmıyorum cevabı olmuştur.

Tablo 4: Velilere göre çocuklarının uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların ailelerin gelir durumlarına göre dağılımı

		Gelir durumu									
		0-4000		4001 - 5000		5001 - 6000		6001 - 7000		7001 ve üzeri	
		TL		TL		TL		TL		TL	
		n	%	N	%	n	%	n	%	n	%
Çocuklarla iletişim kurmakta zorluklar yaşandı.	1- Kesinlikle katılmıyor um	4	10,5	9	13,2	6	6,2	8	15,7	1	8,1
	2- Katılmıyor um	8	21,1	17	25,0	13	13,4	9	17,6	4	20,3
	3- Kararsız m	5	13,2	5	7,4	6	6,2	5	9,8	1	7,6
	4- Katılıyor m	13	34,2	26	38,2	60	61,9	17	33,3	7	39,1
	5- Kesinlikle katılıyor m	8	21,1	1	1,6	1	1,2	1	2,0	4	24,9
İnternet-Eba-Zoom kullanımında	1- Kesinlikle katılmıyor um	4	10,5	9	13,2	4	4,1	3	5,9	1	7,1

0,058

0,451

	<i>katılıyor</i>												
	<i>m</i>												
	1-												
	<i>Kesinlikle</i>												
	<i>katılmıyor</i>	5	13,	1	14,	5	5,2	6	11,	1	6,1		
	<i>um</i>		2	0	7				8	2			
	2-												
	<i>Katılmıyor</i>	3	7,9	1	16,	1	12,	5	9,8	2	14,		
	<i>um</i>			1	2	2	4			8	2		
<i>Çocukların</i>													
<i>dikkat</i>													
<i>sürelerini</i>													
<i>korumak zor</i>													
<i>oldu</i>													
	3-												
	<i>Kararsız</i>	2	5,3	5	7,4	6	6,2	6	11,	1	5,6	0,30	
	<i>m</i>								8	1		0	
	4-												
	<i>Katılıyor</i>	1	44,	2	30,	4	49,	1	29,	8	42,		
	<i>m</i>	7	7	1	9	8	5	5	4	3	1		
	5-												
	<i>Kesinlikle</i>	1	28,	2	30,	2	26,	1	37,	6	32,		
	<i>katılıyor</i>	1	9	1	9	6	8	9	3	3	0		
	<i>m</i>												
	1-												
	<i>Kesinlikle</i>												
	<i>katılmıyor</i>	2	5,3	9	13,	6	6,2	5	9,8	1	5,6		
	<i>um</i>				2					1			
<i>Ev ortamının</i>													
<i>derse uygun</i>													
<i>şekilde</i>													
<i>düzenleneme</i>													
<i>mesi</i>													
<i>konusunda</i>													
<i>zorluklar</i>													
<i>yaşandı</i>													
	2-												
	<i>Katılmıyor</i>	6	15,	1	14,	1	13,	7	13,	2	13,	0,45	
	<i>um</i>		8	0	7	3	4		7	6	2	1	
	3-												
	<i>Kararsız</i>	6	15,	3	4,4	1	10,	8	15,	1	7,1		
	<i>m</i>		8			0	3		7	4			

Uzun bir süre sosyal ortamlarda bulunamadıkları için çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti	4- Katılıyorum	1 3	34, 2	2 6	38, 2	4 2	43, 3	1 6	31, 4	9 4	47, 7	
	5- Kesinlikle katılıyorum	1 1	28, 9	2 0	29, 4	2 6	26, 8	1 5	29, 4	5 2	26, 4	
	1- Kesinlikle katılmıyorum	4	10, 5	6	8,8	6	6,2	5	9,8	1 3	6,6	
	2- Katılmıyorum	4	10, 5	1 4	20, 6	1 1	11, 3	5	9,8	2 2	11, 2	
	3- Kararsızım	5	13, 2	1 0	14, 7	1 4	14, 4	7	13, 7	1 4	7,1	0,08 3
	4- Katılıyorum	1 4	36, 8	2 4	35, 3	4 5	46, 4	1 5	29, 4	7 0	35, 5	
	5- Kesinlikle katılıyorum	1 1	28, 9	1 4	20, 6	2 1	21, 6	1 9	37, 3	7 8	39, 6	
	1- Kesinlikle katılmıyorum	4	10, 5	5	7,4	8	8,2	4	7,8	2 0	10, 2	0,55 2
	2- Katılmıyorum	4	10, 5	1 4	20, 6	1 1	11, 3	5	9,8	2 2	11, 2	
	3- Kararsızım	5	13, 2	1 0	14, 7	1 4	14, 4	7	13, 7	1 4	7,1	0,08 3
Yüz yüze eğitime geçildiğinde çocukların	1- Kesinlikle katılmıyorum	4	10, 5	5	7,4	8	8,2	4	7,8	2 0	10, 2	0,55 2

sosyal	2-											
kurallara	Katılmıyor	4	10,	1	17,	2	24,	9	17,	2	12,	
uymaları	um		5	2	6	4	7		6	4	2	
konusunda	3-											
zorluklar	Kararsız	3	7,9	5	7,4	1	10,	6	11,	1	8,1	
yaşandı.	m					0	3		8	6		
	4-											
	Katılıyor	1	36,	2	41,	3	35,	1	35,	6	34,	
	m	4	8	8	2	4	1	8	3	7	0	
	5-											
	Kesinlikle	1	34,	1	26,	2	21,	1	27,	7	35,	
	katılıyor	3	2	8	5	1	6	4	5	0	5	
	m											
^a Pearson Chi-Square		*p<0,05										

“Gelir durumuna göre “Çocuklarla iletişim kurmakta zorluklar yaşandı.” sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$).

Gelir durumuna göre “İnternet-Eba-Zoom kullanımında zorluklarla karşılaşıldı” sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$).”

Gelir durumuna göre “İnternet kaynaklı sorunlar nedeniyle dersler verimli geçmedi” sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$).”

Gelir durumuna göre “Çocukların dikkat sürelerini korumak zor oldu” sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$).”

Gelir durumuna göre "Ev ortamının derse uygun şekilde düzenlenememesi konusunda zorluklar yaşandı" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Gelir durumuna göre "Uzun bir süre sosyal ortamlarda bulunamadıkları için çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Gelir durumuna göre "Yüz yüze eğitime geçildiğinde çocukların sosyal kurallara uymaları konusunda zorluklar yaşandı." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Tablo 5: Velilerin Çocuk Durumlarına Göre Pandemi Dönemi Karşılaşılan Durumlar ile İlgili Soruların Değerlendirilmesi

		Çocuk Durumu					
		1 çocuk		2 çocuk		3 çocuk ve üzeri	
		n	%	n	%	n	%
<i>Uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini takip etmek zor oldu.</i>	<i>1-Kesinlikle katılmıyorum</i>	20	18,2	41	18,0	15	20,8
	<i>2-Katılmıyorum</i>	43	39,1	75	32,9	19	26,4
	<i>3-Kararsızım</i>	9	8,2	11	4,8	4	5,6
	<i>4-Katılıyorum</i>	23	20,9	63	27,6	21	29,2
	<i>5-Kesinlikle katılıyorum</i>	15	13,6	38	16,7	13	18,1
<i>Ev içinde sessiz bir ders ortamı</i>	<i>1-Kesinlikle katılmıyorum</i>	27	24,5	35	15,4	12	16,7
	<i>2-Katılmıyorum</i>	42	38,2	62	27,2	13	18,1
	<i>3-Kararsızım</i>	4	3,6	11	4,8	5	6,9

0,640

0,017*

sağlamak zor oldu.	4-Katılıyorum	20	18,2	71	31,1	25	34,7	
	5-Kesinlikle katılıyorum	17	15,5	49	21,5	17	23,6	
Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu.	1-Kesinlikle katılmıyorum	20	18,2	36	15,8	14	19,4	
	2-Katılmıyorum	33	30,0	77	33,8	22	30,6	
	3-Kararsızım	13	11,8	16	7,0	4	5,6	0,537
	4-Katılıyorum	25	22,7	63	27,6	15	20,8	
	5-Kesinlikle katılıyorum	19	17,3	36	15,8	17	23,6	
Çocuklar ev ortamında enerjilerini atamadığı için agresif davranışlar sergilemeye başladılar.	1-Kesinlikle katılmıyorum	17	15,5	40	17,5	13	18,1	
	2-Katılmıyorum	14	12,7	30	13,2	14	19,4	
	3-Kararsızım	9	8,2	16	7,0	5	6,9	0,455
	4-Katılıyorum	38	34,5	60	26,3	24	33,3	
	5-Kesinlikle katılıyorum	32	29,1	82	36,0	16	22,2	
Çocuklarda tablet ve televizyon bağımlılığı arttı.	1-Kesinlikle katılmıyorum	11	10,0	36	15,8	15	20,8	
	2-Katılmıyorum	16	14,5	23	10,1	14	19,4	
	3-Kararsızım	4	3,6	6	2,6	1	1,4	0,069
	4-Katılıyorum	38	34,5	60	26,3	22	30,6	
	5-Kesinlikle katılıyorum	41	37,3	103	45,2	20	27,8	

Çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti.	1-Kesinlikle katılmıyorum	12	10,9	35	15,4	9	12,5	0,002**
	2-Katılmıyorum	21	19,1	34	14,9	26	36,1	
	3-Kararsızım	21	19,1	22	9,6	9	12,5	
	4-Katılıyorum	34	30,9	86	37,7	15	20,8	
	5-Kesinlikle katılıyorum	22	20,0	51	22,4	13	18,1	
Çocuklarda beslenme düzensizliği oluştı.	1-Kesinlikle katılmıyorum	15	13,6	41	18,0	15	20,8	0,717
	2-Katılmıyorum	32	29,1	71	31,1	24	33,3	
	3-Kararsızım	11	10,0	17	7,5	4	5,6	
	4-Katılıyorum	30	27,3	47	20,6	17	23,6	
	5-Kesinlikle katılıyorum	22	20,0	52	22,8	12	16,7	
Çocuklarda uyku düzensizliği oluştı.	1-Kesinlikle katılmıyorum	18	16,4	33	14,5	15	20,8	0,561
	2-Katılmıyorum	27	24,5	64	28,1	23	31,9	
	3-Kararsızım	3	2,7	13	5,7	4	5,6	
	4-Katılıyorum	32	29,1	51	22,4	14	19,4	
	5-Kesinlikle katılıyorum	30	27,3	67	29,4	16	22,2	

^aPearson Chi-Square* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Çocuk durumuna göre "Uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini takip etmek zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çocuk durumuna göre "Ev içinde sessiz bir ders ortamı sağlamak zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,017$; $p<0,05$) 3 çocuk ve üzeri olanlarda katılıyorum oranı, diğer çocuk sayılarına göre daha yüksek bulunmuştur.

Çocuk durumuna göre "Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çocuk durumuna göre "Çocuklar ev ortamında enerjilerini atamadığı için agresif davranışlar sergilemeye başladılar." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çocuk durumuna göre "Çocuklarda tablet ve televizyon bağımlılığı arttı." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çocuk durumuna göre "Çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,017$; $p<0,05$) 3 çocuk ve üzeri olanlarda katılıyorum oranı, diğer çocuk sayılarına göre daha düşük bulunmuştur.

Çocuk durumuna göre "Çocuklarda beslenme düzensizliği oluştu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çocuk durumuna göre "Çocuklarda uyku düzensizliği oluştu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 6: Gelir Durumuna Göre Pandemi Dönemi Karşılaşılan Durumlar ile İlgili Soruların Değerlendirilmesi

		Gelir durumu									
		0-4000 TL		4001 TL - 5000 TL		5001 TL - 6000 TL		6001 TL - 7000 TL		7001 TL ve üzeri	
		n	%	N	%	n	%	n	%	n	%
Uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini takip etmek zor oldu.	1-Kesinlikle katılmıyorum	2	24	1	24	1	15	1	18	1	13
	2-	2	,4	5	,2	0	,6	2	,2	7	,3
	3-Kararsızım	5	5,6	6	9,7	4	6,3	3	4,5	6	4,7
	4-Katılıyorum	2	28	1	30	1	15	1	22	3	28
	5-Kesinlikle katılıyorum	6	,9	9	,6	0	,6	5	,7	7	,9
		5	5,6	1	19	1	20	1	19	2	18
Ev içinde sessiz bir ders ortamı sağlamak zor oldu.	1-Kesinlikle katılmıyorum	1	17	9	14	1	25	1	19	2	15
	2-	6	,8	5	,5	6	,0	3	,7	0	,6
	3-Kararsızım	3	,7	2	,4	3	,3	5	,7	4	,4
	4-Katılıyorum	2	2,2	4	6,5	4	6,3	5	7,6	5	3,9
	5-Kesinlikle katılıyorum	2	30	1	30	1	29	1	28	3	25
		7	,0	9	,6	9	,7	9	,8	2	,0
		1	13	1	29	1	18	1	21	2	21
		2	,3	8	,0	2	,8	4	,2	7	,1

0,066

0,274

Öğretmen in evde uygulanm asını istediği etkinlikler i yaptırmak zor oldu.	1-Kesinlikle katılmıyorum	1	21	1	16	1	15	1	18	1	14	0,624
		9	,1	0	,1	0	,6	2	,2	9	,8	
	2- Katılmıyorum	3	40	1	25	2	31	2	33	3	29	
		6	,0	6	,8	0	,3	2	,3	8	,7	
	3-Kararsızım	8	8, 9	5	8, 1	7	10 ,9	4	6, 1	9	7, 0	
	4-Katılıyorum	2	22	1	30	1	23	1	21	3	27	
		0	,2	9	,6	5	,4	4	,2	5	,3	
	5-Kesinlikle katılıyorum	7	7, 8	1	19 2	1	18 ,8	1	21 ,2	2	21 ,1	
Çocuklar ev ortamında enerjilerin i atamadığı için agresif davranışla r sergileme ye başladılar .	1-Kesinlikle katılmıyorum	2	25	1	16	1	15	1	16	1	12	0,034
		3	,6	0	,1	0	,6	1	,7	6	,5	
	2- Katılmıyorum	2	25	3	4, 8	6	9, 4	8	12 ,1	1	14 ,1	
		3	,6									
	3-Kararsızım	5	5, 6	4	6, 5	5	7, 8	5	7, 6	1	8, 6	
	4-Katılıyorum	2	23	1	30	2	32	1	28	4	32	
		1	,3	9	,6	1	,8	9	,8	2	,8	
	5-Kesinlikle katılıyorum	1	20	2	41	2	34	2	34	4	32	
		8	,0	6	,9	2	,4	3	,8	1	,0	
Çocuklard a tablet ve televizyon	1-Kesinlikle katılmıyorum	2	24	5	8, 1	9	14 ,1	1	15 ,2	1	12 ,5	0,129
		2	,4					0		6		
	2- Katılmıyorum	1	17	8	12 ,9	5	7, 8	1	15 ,2	1	10 ,9	
		6	,8					0		4		

<i>bağımlılığı ı arttı.</i>	<i>3-Kararsızım</i>	1	1, 1	2	3, 2	4	6, 3	0	0, 0	4	3, 1	
	<i>4-Katılıyorum</i>	2	28 6	1 9	30 ,6	1 8	28 ,1	2 1	31 ,8	3 6	28 ,1	
	<i>5-Kesinlikle katılıyorum</i>	2	27 5	2 8	45 ,2	2 8	43 ,8	2 5	37 ,9	5 8	45 ,3	
<i>Çocuklard a benmerke zci davranışla r gelişti.</i>	<i>1-Kesinlikle katılmıyorum</i>	2	24 2	5	8, 1	6	9, 4	1 2	18 ,2	1 1	8, 6	
	<i>2- Katılmıyorum</i>	2	28 6	7	11 ,3	1 2	18 ,8	1 3	19 ,7	2 3	18 ,0	
	<i>3-Kararsızım</i>	1	13 2	3	4, 8	9	14 ,1	8	12 ,1	2 0	15 ,6	<i>0,002 **</i>
	<i>4-Katılıyorum</i>	2	22 0	2 7	43 ,5	2 4	37 ,5	1 9	28 ,8	4 5	35 ,2	
	<i>5-Kesinlikle katılıyorum</i>	1	11 0	2 0	32 ,3	1 3	20 ,3	1 4	21 ,2	2 9	22 ,7	
	<i>1-Kesinlikle katılmıyorum</i>	2	28 6	8	12 ,9	8	12 ,5	9	13 ,6	2 0	15 ,6	
<i>Çocuklard a beslenme düzensizli ği oluştu.</i>	<i>2- Katılmıyorum</i>	3	38 5	1 4	22 ,6	1 8	28 ,1	2 2	33 ,3	3 8	29 ,7	
	<i>3-Kararsızım</i>	3	3, 3	9	14 ,5	7	10 ,9	5	7, 6	8	6, 3	<i>0,019 *</i>
	<i>4-Katılıyorum</i>	1	18 7	1 3	21 ,0	1 6	25 ,0	1 8	27 ,3	3 0	23 ,4	
	<i>5-Kesinlikle katılıyorum</i>	9	10 ,0	1 8	29 ,0	1 5	23 ,4	1 2	18 ,2	3 2	25 ,0	

Çocuklarda uyku düzenliliği oluştu.	1-Kesinlikle katılmıyorum	2	22	7	11	1	17	1	15	1	14	
		0	,2		,3	1	,2	0	,2	8	,1	
	2-	3	40	1	22	1	15	1	27	3	28	
	Katılmıyorum	6	,0	4	,6	0	,6	8	,3	6	,1	
	3-Kararsızım	3	3,	5	8,	3	4,	3	4,	6	4,	
			3		1		7		5		7	0,092
	4-Katılıyorum	1	20	1	22	2	31	1	22	3	23	
		8	,0	4	,6	0	,3	5	,7	0	,4	
	5-	1	14	2	35	2	31	2	30	3	29	
	Kesinlikle katılıyorum	3	,4	2	,5	0	,3	0	,3	8	,7	
^a Pearson Chi-Square		*p<0,05										

Gelir duruma göre "Uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini takip etmek zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$).

Gelir duruma göre "Ev içinde sessiz bir ders ortamı sağlamak zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Gelir duruma göre "Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Gelir duruma göre "Çocuklar ev ortamında enerjilerini atamadığı için agresif davranışlar sergilemeye başladılar." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,034$; $p<0,05$) Geliri 0-4000 TL olanlarda kesinlikle katılıyorum oranı, diğer gelir gruplarına göre daha düşük bulunmuştur.

Gelir duruma göre "Çocuklarda tablet ve televizyon bağımlılığı arttı." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel anlamda farklı anlamlar göstermemektedir ($p>0,05$)."

Gelir duruma göre "Çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,002$; $p<0,01$) Geliri 0-4000 TL olanlarda kesinlikle katılıyorum oranı, diğer gelir gruplarına göre daha düşük bulunmuştur.

Gelir duruma göre "Çocuklarda beslenme düzensizliği oluştu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,019$; $p<0,05$) Geliri 0-4000 TL olanlarda kesinlikle katılıyorum oranı, diğer gelir gruplarına göre daha düşük bulunmuştur.

Gelir duruma göre "Çocuklarda uyku düzensizliği oluştu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4.3. Okul Öncesi Öğrencilerinin Uzakatan Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Aralarındaki Farklılıklar ve Benzerlikler

Öğretmenlerin Pandemi Dönemi Karşılaşılan Durumlar ile İlgili Soruların Dağılımı Şu Şekildedir:

Öğretmenlerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili soruların dağılımına bakıldığında sorulara en yoğun verilen cevaplar:

- “İnternet-Eba-Zoom kullanımında zorluklarla karşılaşıldı.” sorusuna verilen en yoğun cevap %44,8 oranında katılıyorum cevabı olmuştur.
- “Çocuklarla iletişim kurmakta zorluklar yaşandı.” sorusuna verilen en yoğun cevap %42,8 oranında katılıyorum cevabı olmuştur.
- “Ev ortamının derse uygun şekilde düzenlenememesi konusunda zorluklar yaşandı.”

sorusuna verilen en yoğun cevap %42,4 oranında katılıyorum cevabı olmuştur.

Velilerin Pandemi Dönemi Karşılaşılan Durumlar ile İlgili Soruların Dağılımı Şu Şekildedir:

Velilerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili soruların dağılımına bakıldığında sorulara en yoğun verilen cevaplar;

- “Çocuklarda tablet ve televizyon bağımlılığı arttı.” sorusuna verilen en yoğun cevap %40,0 oranında katılıyorum cevabı olmuştur.
- “Uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini takip etmek zor oldu...” sorusuna verilen en yoğun cevap %33,4 oranında katılmıyorum cevabı olmuştur.
- “Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu.” sorusuna verilen yoğun cevap %32,2 oranında katılmıyorum cevabı olmuştur.

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, bu sonuçlarla ilgili yapılan çalışmalar ve tartışmalar yer almaktadır.

Cinsiyete göre öğretmenlerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Yaşa göre öğretmenlerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Medeni duruma göre öğretmenlerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Çocuk durumuna göre öğretmenlerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Gelir durumuna göre öğretmenlerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Meslekte çalışma yılına göre öğretmenlerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir.

Cinsiyete göre velilerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Yaşa göre velilerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir.

Medeni duruma göre velilerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Gelir duruma göre velilerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Çocuk durumuna göre velilerin pandemi dönemi karşılaşılan durumlar ile ilgili sorulara verilen yanıtları farklılık göstermektedir. Meslekte çalışma yılına göre "Yüz yüze eğitime geçildiğinde çocukların sosyal kurallara uymaları konusunda zorluklar yaşandı." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. “Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu.” sorusuna verilen yoğun cevap %32,2 oranında katılmıyorum cevabı olmuştur. Çocuk durumuna

göre "Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmak zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Cinsiyete göre "İnternet kaynaklı sorunlar nedeniyle dersler verimli geçmedi" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterebilmektedir.

Cinsiyete göre "Çocukların dikkat sürelerini korumak zor oldu" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterebilmektedir. Cinsiyete göre "Ev ortamının derse uygun şekilde düzenlenememesi konusunda zorluklar yaşandı" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterebilmektedir. Kadınlarda katılıyorum oranı, erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur.

Yaşa göre "İnternet-Eba-Zoom kullanımında zorluklarla karşılaşıldı" sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterilebilmektedir. 18-24 yaş aralığında katılıyorum oranı, diğer yaşlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Medeni duruma göre "Çocuklar ev ortamında enerjilerini atamadığı için agresif davranışlar sergilemeye başladılar." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Medeni duruma göre "Çocuklarda tablet ve televizyon bağımlılığı arttı." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Medeni duruma göre "Çocuklarda benmerkezci davranışlar gelişti." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Medeni duruma göre "Çocuklarda beslenme düzensizliği oluştu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Çocuk durumuna göre "Ev içinde sessiz bir ders ortamı sağlamak zor oldu." sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. 3 çocuk ve üzeri olanlarda katılıyorum oranı, diğer çocuk sayılarına göre daha yüksek bulunmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan bu çalışma, “Öğretmen ve Veli Gözünden Okul Öncesi Öğrencilerinin Pandemi Döneminde Yaşadığı Sorunları Anlamaya” çalışmak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakasındaki okul öncesi eğitim alan öğrencilerin öğretmenleri ve velileri oluşturmaktadır. Bu araştırma sadece Mart 2020-Mart 2022 tarihleri arasında çocuğu okul öncesi öğrencisi olan velilerin ve bu sürelerde uzaktan ve yüz yüze eğitim yapmış okul öncesi öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yönteminden anket tekniği kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminde temel amaç, olabildiğince yanlılıktan uzak, nesnel, neden-sonuç ilişkisini açıklayan ve örneklemden evrene genellenebilir bilgi elde etmektir (Gall ve ark. 1996).

5.1. Sonuç

Pandemi döneminde okul öncesi öğrencilerle yaşanan sıkıntılara bakıldığında öncelikli olarak öğrencilerle çevrim içi ders yaparken EBA –Zoom kullanımında sıkıntılar yaşanmıştır. Her şeyden önce internet kullanımına hakim olmayan öğrenci ve veliler, derslere katılmakta zorluklar çekmiştir. Aynı zamanda internetin zaman zaman kopması yani alt yapı yetersizliği de eğitimin aksamasına neden olmuştur.

Okul öncesi dönemi öğretmenlerinin çevrim içi ders uygularken öğrencilerin anne ve babalarının isteksiz davranışlara sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Öğretmenler yapılan çevrim içi derslerin amacına ulaşmadığını; bu yaş grubuyla okumaya hazırlık, sosyal aktivite, ritimli oyunlar ve sohbet etkinliklerinin yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Çevrim içi derslerin en büyük sorunun alt yapının yetersizliği olmuş olup bu sorunun da eğitimi aksattığı gözlemlenmiştir. Göz teması doğrudan kurulamadığı için çocuklarla iletişim kurmakta zorluklar yaşandı. Bununla beraber ev içinde ders ortamının düzenlenmesi konusunda da zorluklar yaşanmıştır. Öğretmenin evde uygulanmasını istediği etkinlikleri yaptırmada velilerin başarılı olamadığı da gözlemlenmiştir. Pandemi döneminde uzun süre evde vakit geçiren öğrenciler, sosyal ortamlarda bulunamadıkları için benmerkezci davranışlar

göstermeye başlamıştır. Çevrim içi derslerin gerçekleştirilmesi için yeterli teknolojik imkanlara sahip olunamaması öğrencilerin bu süreçte eğitimden faydalanamadığı da diğer sorunların başında gelmektedir. Herkesin gelir düzeyinin farklı olması, bu süreçte eğitim eşitliğinin sağlanamamasına neden olmuştur. Öğrencilerin eğitim gören birden fazla kardeşlerinin olması evde sessizlik ve verimli ders ortamının sağlanması pek de mümkün olamamıştır. Okul öncesi öğrencilerinin sürekli ev içinde olup sosyal çevreden uzak kalmaları enerjilerini atamamalarından kaynaklı olarak agresif davranışlar sergilemeye başlamıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara dayanarak;

- Çevrim içi derslerinin başarılı bir şekilde sağlanabilmesi için teknolojik alt yapının iyileştirilmesi,
- Teknoloji yetersizliğinin giderilip her öğrencinin eğitim eşitliğinin sağlanabilmesi,
- Bu süreçte yapılan derslerin amacına neden ulaşmadığı belirlenip buna yönelik çalışmaların

geliştirilmesi,

- Çevrim içi eğitimde yüz yüze yapılan eğitime oranla hedeflenen kazanımlara ulaşması sağlanamadığından yüz yüze eğitime geçildiğinde bu eksikliklerin tamamlanması,
- Pandemi döneminde okul öncesi dönem eğitimi göz ardı edilmiştir. Bunun temel sebebi okul öncesi eğitimin çevrim içi eğitime uyumlu olmamasıdır. Bu yüzden bu sorunu ortadan kaldıracak bir program geliştirilmesi,
- Uzaktan eğitimde kullanılan Eba-Zoom gibi kaynakların nasıl kullanılacağına yönelik eğitimler verilmesi,
- Yine Eba- Zoom kaynaklarının dilinin Türkçe olarak kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

5.2.1. Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmenlere ve Velilere Yapılan Öneriler

- Uzaktan eğitimde anne ve babaların daha istekli olmaları için ailelere yönelik eğitimler verilerek ebeveynlerle işbirliği sağlanması,
- Öğrencilerin takip ve başarılarının artırılması için anne ve babalara yapılacak etkinliklerin saatlerinin ve içeriklerinin önceden iletilmesi,
- Gerek öğrencilerin gerekse ebeveynlerin motivasyonlarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapılması,
- Ailelere uzaktan eğitimin ne olduğunu, bu süreçte teknolojinin nasıl kullanılması gerektiğini, çocuklarının nasıl desteklenmesi gerektiğine yönelik eğitimlerin sağlanması,
- Çocuğa ayrı bir oda ayrılarak çocuğun yapılan etkinliklere katılması sağlanmalıdır. Ayrı bir odanın ayrılması mümkün değilse odanın belli bir kısmı çocuğa tahsis edilebilir. Önemli olan etkinlikler yapılırken sessiz bir ortamın sağlanabilmesidir.
- Çocuğa gün içinde yapacağı faaliyetler, planlı bir şekilde yapılabilir. Mesala çocuğun ne zaman uyuyacağı, ne zaman yemek yiyeceği, okuldan verilen etkinliklerin ne zaman yapılacağı şekilde bir zaman çizelgesi oluşturulabilir. Uyku, yemek ve oyun saatleri, etkinlik zamanları, okulla ilgili ve ev içi sorumluluklarını yerine getirebileceği zamanlar planlanabilir.

Yapılan bu planlama sabit kalmalı sürekli bir değişim olmamalıdır.

- Uygun bir ortamın sağlanabilmesi için öğrencilerin dikkatini azaltacak veya dağıtacak eşyaları (telefon, tablet, bilgisayar, televizyon) göz önünden kaldırmak yapılacak etkinliklere odaklanması açısından önemli olacaktır.
- Öğretmenlerin tavsiyeleri ve yönlendirmeleriyle ebeveynler, çevrim içi buluşmalarda çocukla yan yana olabilir ve çocuklarıyla farklı etkinlikler planlayabilirler.
- Bu süreçte ekran karşısında uzun zamanlar harcamaya müsait olan çocuklar için belli bir zaman dilimi belirlenmeli çok uzun süre ekran karşısında zaman harcamalarına müsaade edilmemelidir.

- Çocuklar yetişkinlere göre daha hareketli birey olduklarından onların bu ihtiyaçlarını karşılayacak ve enerjilerini atacakları oyunlar oynanabilir.

5.2.2. Bu Konularda Yapılması Önerilen Başka Çalışmalar

- Salgın boyunca uzaktan eğitim yöntemlerinin ve yüz yüze eğitimin birbirini destekleyecek şekilde yürütüleceği alternatif bir model hayata geçirilebilir. Yüz yüz eğitim uygulamalarının yanında çocuklar bazı derslere uzaktan eğitim araçlarıyla devam edebilir ve yüz yüze eğitimin süresi azaltılabilir. Akademik yıl kısaltılabilir, müfredatın konu çeşitliliği yoğunluğu azaltılarak temel bazı konulara odaklanılabilir.
- Çocuklarla kurulacak sosyal bağın ve iletişimin başarılı olabilmesi için eğitim içeriklerine özen gösterilmelidir.
- Çocuklara uzaktan eğitimi aktarırken bu süreçte öğretmenler için de kendilerini geliştirebilecekleri farklı alanlar planlanabilir.
- İnternet kaynaklı olan uzaktan eğitimde kullanılan telefon, tablet gibi araçların kullanılması konusunda öğretmenler bilgilendirilebilir.
- Uzaktan eğitim devam ettiği müddetçe öğrencilerin gelişimlerinin takipleri düzenli bir şekilde sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akt. Oktay ve Polat- Unutkan, (2005). *60-72 Aylık Çocukların Problem Çözmesi*
- Aydın Bilgin, (2003). *Öğretmenlik Uygulaması-II Dersine İlişkin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi Becerileri ile İlkokula Hazır Bulunuşluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*
- Baltaş, A. & Baltaş, Z. (2002). *Bedenin Dili*, Remzi Kitabevi, 31. Basım, İstanbul
- Cüceloğlu, (1992). *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, 8. Basım, İstanbul
- Çalışkan ve Karadağ, (2010). *Beden dilinin Eğitim ve Öğretim Üzerine Etkileri*, Kök Yayıncılık
- Demir, (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yönetiminde Yaşanan Zorluklar*
- Doç. Dr. Aylin Baran, *Türkiye’de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi*
- Hatice Erten, (2012). *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri, Akran İlişkileri ve Okula Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İzlenmesi*
- İnsan Hakları Derneği*, (2008).
- Köknel, (1997). *İnsanı Anlamak*, Altın Kitaplar
- Müge Demir, (2012). *Gündelik Yaşamda Selamlaşma ve Yemek Görgü Kurallarının Toplumlardaki Farklılaşması*, Anadolu Üniversitesi
- MEB, (2006). *Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin) Kitabı*, Editör: T. Gürkan ve G. Haktanır, MEB Yayınları, Ankara.
- Özkök, (1985). *İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü*, Tan Yayınları
- Özer, (2020). *The Contribution of the Strengthened Capacity of Vocational Education and Training System in Turkey to the Fight against Covid-19*
- Pala, Arslan ve Özdiñç, (2017). *Eğitim Bilişim Ağı Web Sitesinin Otantik Görevler ve Göz İzleme İle Kullanılabilirliğinin İncelenmesi*

Üstün ve Özçiftçi, (2020). *Covid-19 Pandemisinin Sosyal Yaşam ve Etik Düzlem Üzerine Etkileri*

T.C. Sağlık Bakanlığı Covid-19 Bilgilendirme Sayfası, (2020).

Zıllıoğlu, (2007). *İletişim Nedir?*, İstanbul Cem Yayınevi

EKLER

Ek A: Anket İzinleri

Ek B: Etik Kurul Onayı

Ek C: Savunma Sonrası Turnitin Raporu

